

Supilinna Tirin

Aprill 2025

Nr 23

lk 10 Suur intervjuu: Kalle Kirsimäe • lk 15 Siilid tahavad aedade vahel liikuda • lk 16 Supilinna äri: Kleidipood • lk 28 Metsik mäng Supilinnas

Mana Kaasik

Supilinnal ei ole mitte ainult oma miljö. Meil on midagi enam: Supilinna aura või vaib, mis võrsub kohalikust kogukonnast ning kutsub inimesi siia kolima, siia jääma ja siinseid põhimõtteid omaks võtma. Selles peitub Supilinna völu ja eriline väärtus.

Kümmeaasta eest Supilinna kolides ei teadnud ma midagi sinest kogukonnast, ajaloost, miljööst, Supilinna päevadest ega kogukonnalehest. See isegi ei huvitanud mind. Kui on oma korter, pere ja töö, siis liigun ju lihtsalt hommikul tööle ja õhtul koju ning mis tähtsust on linnaruumil või kogukonnaüritustel? Ajad muutuvad! Täna saan president Kennedy tuntud lauset kohandades rõõmuga öelda: „Ich bin ein Supilinner!”

Miks on Supilinn elukeskkonnana nii hinnatud? Mille tõttu tuuakse Supilinna kogukonda esile oma kodulinna-osa arengu aktiivse suunaja positiivse näitena? Usun, et põhjuseid on rohkem kui üks: siin on keskmisest suurem kogukondlik kuuluvustunne, meile läheb korda Supilinna avalik ruum, me tunnetame

kodu mitte ainult oma korteri, maja või krundina, vaid ka laiemalt ümberkaudse linnaruumina. Meile on oluline, et meie lastel oleks tore ja turvaline mitte ainult kodus, vaid ka Supilinna tänavatel. See-tõttu hindame me linnaruumi, kus on hea igal liiklejagrupil ning igas vanuses inimesel.

Supilinn juba on suurepärane! Kuhu on meil veel areneda? Linnaruumi eksperdid on töötanud välja 8/80 põhimõtte: kui me kujundame linnaruumi nii, et see on hea nii 8- kui ka 80-aastastele, siis on see hea kõigile inimestele. Leian, et see on väärt lähtekoht. Me saame näiteks muuta laste rattaga liiklemist ohutumaks ning luua rohkem võimalusi mängimiseks või sportlikuks tegevuseks. Kas poleks vahva, kui Supilinna lastel tekiks harjumus ja võimalus regulaarselt mängida kiigeplatsil jalgpalli, mitte telefonis Minecrafti? Kas poleks vahva, kui lapsed naudiks looduses viibimist ja looduslike materjalidega mängimist? Kas poleks vahva, kui linnas oleks eriilmelised mänguväljakud või -alad, mis pakuks lastele rohkem valiku-

võimalusi? Saame kujundada linnaosa nii, et osa tänavaid ei täidaks lõviosas ainult läbisõidu funktsiooni, vaid toimiks edukalt kogukonnatänavatena, nii nagu linna üldplaneeringus ongi mõeldud. Kas poleks vahva, kui kasvõi üks Supilinna tänav ei seostuks meile sõidutee, vaid elava tänavaga?

Kas poleks vahva, kui Supilinn oleks veelgi rohelisem ja seega veelgi mõnusa elupaik nii lastele, täiskasvanutele kui ka teistele liikidele? Me saame kujundada oma koduaiad elurikkuse vajadusi arvestades ning seista selle eest, et rohealad oleks piisavalt ühendatud ja neid hooldataks looduse vajadustest lähtuvalt.

Lihtne on kirjutada ilusaid sõnu, aga kuidas seda kõike ellu viia? Ega minagi täpselt ei tea, aga ma tean, et kogukonnafestival „Supilinna päevad” pakub enamat kui ainult võimalust hästi aega veeta ja Supilinna saabuvat kevadet nautida. Festivalilt saab ammutada ka väärt teadmisi. Saame koos targemaks ja viime head mõtted ühiselt ellu!

INDREK KUUSK, Supilinna Seltsi juht

Mana Kaasik

Ka sel aastal võib Supilinna päevadel kiigepiatsil kohata lambaid

Aasta Supilinna Seltsis

Tekst INDREK KUUSK

Supilinna Seltsi aastat iseloomustab eelkõige tegutsemine ja vahel suisa võitlus Supilinna elukeskkonna parandamise eest. Kogukonnast võrsunud algatuste edendamise kõrval oleme pidanud tegelema ka supilinnlastele muret toonud probleemide lahendamisega.

Supilinna Seltsi aasta lõpeb tavapäraselt Supilinna päevadega, pärast mida algab n-ö uus aasta. Seekord algas uus aasta aga teatud mõttes varem ehk juba napilt enne 2024. a Supilinna päevi ja toona juhtunu tähistab seltsi ühte olulist võitu.

„Linna hullumeelne parkla- plaan”

2024. a Supilinna Tirina esikaanele sai vahetult enne trükki lisatud infokastike, mis kandis pealkirja „Linna hullumeelne parklaplaan”. Nimelt sai Tähtvere spordipargi töötaja juhuslikult 11. aprilli Facebooki postitusest laiemalt teatavaks linnavalitsuse plaan rajada värskest taastatud Supilinna tiigi kõrvale suur parkla 87 autole. Juba postitusele järgneval päeval oli kavas raiuda 12 puud. Plaan oli vastuolus mitte ainult linna arengusuundadega (üldplaneeringuga ning energia- ja kliimakavaga), vaid ka teatud õigusnormidega (looduskaitse- seadusega), rääkimata säästlikust ja keskkonnasõbralikust mõtteviisist ning Supilinna kogukonna inimeste väärtushinnangutest. Kibekiiresti tegutsedes õnnestus kokku panna väike punkt hoolivaid inimesi, kellega esitasime linnavalitsusele vaide raieloa ja parkla rajamise

ehitusloa kehtetuks tunnistamiseks ning halduskohtusse esialgse õiguskaitse taotluse lubade kehtivuse peatamiseks seni, kuni linn meie vait lahendab. Järgmiseks päevaks oli kohtult juba olemas meie taotlust rahuldav otsus ning linnavalitsus tõmbas plaanile sunnitud pidurit.

Edasised sündmused arenesid vaatamata linnavalitsuse esialgsele põikpäisusele soodsas suunas. Esialgu teatas linn, et tehakse natuke väiksem parkla (juttu oli 65 kohast), kuid seegi lahendus polnud vastuvõetav, kuna muude ülal- toodud probleemide kõrval kaasnenuks parklaga ulatuslik tiigis elavate konnade lapikuks sõitmine. Pakkusime omalt poolt välja, et tiigiäärne tuleks autodest vaba hoida (v.a üksikud invakohad). Juba 15. aprilliks oli ka linnavalitsusele selge, et parkla plaaniga jätkata ei saa ja raied pesitsusperioodil ei ole arukas tegevus ning meid teavitati, et ehitus on vähe- malt sügiseni pausil.

Linnavalitsuse ruumiloomes osakonnas jõuti meiega samale järeldusele, et tiigi äärde ei peaks üldse parkimiskohti looma ning kui tükk aega hiljem laululava hoones toimus vabaujula avalik arutelu, siis plaanidel tiigi kõrval enam parklat ei olnud. Seega on praegu- seks olukord soodsalt lahenemas.

Vabaujula

Koostöös eriala asjatundjatega esitasime linnavalitsusele oma nägemuse vabaujula kujundamisest. Linn on oma esialgset kava seda arvestades kohandanud. Praeguseks on vabaujula plaan linnavalitsuses ootel. Vt lähemalt Peep Mardiste artiklist lk 18.

Emajõe tänava äärsed paadisillad

Linnavalitsus kavandab Emajõe tn äärde paadisildade rajamist. Juhtisime linnavalitsuse tähelepanu esialgu kavandatud suure paadisilla probleemidele, eelkõige selle võimalikule ohtlikkusele veesportlaste jaoks. Linnas pandi plaan pausile ja asuti otsima sobivamat lahendust. Vt lähemalt Nils Niitra artiklist lk 4–5.

Muret tekitavad ehitused

Marja tn 3 ehitusprojektis oli ainult üks maja, kuid krundile kaevati kiiresti kaks majasuurst auku, mis tekitas naabrites küsimusi. Samuti panid ehitusel kasutatavad rasked masinad naabermajad tugevalt värisema. Juhtisime probleemidele linnavalitsuse tähelepanu. Kui naabrid võtsid seltsiga arupidamise tulemusel ühendust ka ehitusjärelevalvega, paranesid asjad kohe oluliselt.

Kõrvitsa 10 krundile kavatsetakse ehitada üksikelamu, mis samuti naabritele muret valmistab, kuna tuntakse, et piirkond on liiga tihedalt maju täis. Naabrid on linnavalitsuse poolt kaasatud ning loodame kõiki osapooli rahuldavat lahendust.

Marja tänava eksperiment

Sügisel Tartus toimunud rahvusvahelises doktorikoolis jäi kõlama idee katsetada ajutiste tänavaruumi lahendustega, et muuta linnaruumi kaasaegsemaks. Kui prof Tuul Sepp postitas Supilinna Facebooki gruppi mõtte Marja tänaval eksperimenteerida, leidis see kiirelt palju poolehoidjaid. Linnavalitsusega on esimene kohtumine peetud ning juba omajagu mõtteid vahetatud. Hetke plaan on suveperioodiks muuta Marja tn lõigus Oa-Herne õuealaks. Tänavat toome rikastama elemente, mis loovad kogukonnaruumi ja rõhutavad loodusliku linnaruumi väärtust. Selleks on suured stabiilsed puupakud ja üks lamapuidutiivi. Loodame lahendust juba Supilinna päevade ajal katsetada.

ROHERing

Koostöös Tartu ROHERingi projektiga oli kavas rajada Supilinna tiigi juurde juba Supilinna päevade ajaks laudtee ja linnuvaatlustorn, kuid see plaan on kahjuks bürokraatia taha põrkunud. Kuna tiik on

Brit Peensoo

Oktoobris toimunud laste lõkkeõhtul sai grillida vahukomme ja imetleda värviliste vahtralehtede näitust

Õunapuu ümberistutamisega avame käesoleva aasta Supilinna päevad.

ehituskeeluvööndis, ei ole linn valmis nimetatud tegevust lubama. Tõenäoline on plaani lükkumine 2027. aastasse.

Päästisime väärrika õunapuu

Tuglase tänava uuendamise tõttu võeti tänava tõusu paremast servast maha mitu puud. Üks õunapuu õnnestus meil koostöös ELF-i ja ROHERingiga päästa. Puu istutatakse ümber Supilinna kiigeplatsile 22. aprillil. Õunapuu ümberistutamisega avame käesoleva aasta Supilinna päevad.

Kiigeplatsile lauatenнисe laud ja jalgpallivärvad

Kiigeplatsil on nüüdseks üle 10 aasta olnud kiik, kuid ei suurt midagi enam. Hiljuti saime sinna ajutisse kasutusse Tartu 2024 lauatenнисe laua. 2024. a lõpul saime laua omale ning nüüd saab see kiigeplatsile jääda püsivalt.

Järgmisena on kiigeplatsile kavas tuua jalgpallivärvad. Linnavalitsusega on idee läbi räägitud ja põhimõtteline kokkulepe saavutatud. Kui kõik läheb plaanipäraselt, saavad lapsed sel suvel juba kiigeplatsil jalkat mängida.

Laste lõkkeõhtu

Oktoobris korraldasime Supilinna laste lõkkeõhtu „Vahukommid ja vahtralehed“. Küpsetasime lõkkel vahukomme, mille tarbeks said lapsed okstest ise vardad meisterdada. Lapsed korjasid vahtralehti, tammetõrusid ja kastanimune. Uus üritus tõi kohale päris palju rahvast ning plaanis on seda korrata.

Ettevalmistused 2025. aasta Supilinna päevadeks

Supilinna päevadeks valmistumine algas kolme rahastustootluse kirjutamisega – lisaks tavapärastele asumiseltsi toetuse taotlusele (Tartu LV) ja kohaliku omavalgatuse programmi taotlusele (Tartu-maa Omavalitsuste Liidule) seekord ka KIK-ile. Sarnaselt viimastele aastatele ei ole enam suurt lava ega kontserti, kuid kolmandat aastat esmudame Marja tänava mängutänavaks. Esmakordselt on festivali põhifookus teadlikkuse tõstmisel elurikkusest linnas. Kiigeplatsile tulevad taas lambad, täispuhutavad batuudid ja koerte tajuad.

Mis on Supilinna päeval plaanis pärast õunapuu istutamist? 23. aprillil toimub Mika Keräneni ekskursioon Supilinna salaseltsi teemadel. 24. aprillil leiavad Mullis aset elurikkuseteemalised arutelud. 25. aprillil toimub Peep Mardiste ekskursioon „Kirju Supilinn“, mis lõpeb parima maja märgi üleandmisega. Laupäeval, 26. aprillil toimub platsipäev ja mängutänav, mõlemad fookusega elurikkusel. Kõik üritused on tasuta. Avatud hoovide päev toimub seekord pühapäeval, 27. aprillil.

Kuidas me linnavalitsuse ilusa plaani tuksi keerasime

Tekst NILS NIITRA, Emajõe tänava elanik

Kui Tartu linnavalitsus tühistas sügisel korralduse teha enampakkumine Emajõe tänava äärde kuni 56-kohalise paadisadama rajamiseks, näis ilmselt nii mõnelegi supilinnlasele, et „mitte minu tagahoovis” tegelased on järjekordselt rikkunud ühe ilusa plaani.

Sadamatega seonduvad meile ikka pigem romantilised mälestused rannal lebavatest puupaatidest, nende juures kuivavatest võrkudest ning varahommikul püügile suunduvatest kaluritest. Linnavalitsus märkis oma enampakkumise korralduse selgituses, et nende poole on pöördunud paadikaide rajamiseks huvilisi – äkki ongi tegu supilinnlaste endiga, kel pole, kus oma paate hoiustada? Kes need huvilised on, ei ole ametnikud Emajõe tänava elanikele siiani avaldanud, vähemalt tulevaste paadikaide vastu jäävas neljas majas neid teadaolevalt pole.

Vahetult Emajõe ääres elavatel inimestel on kujunenud aastate jooksul paadiromantikast natuke teistsugune arusaam: palju niinimetatud peokaatreid, kust kustuv volüüm läheb karjuvasse vastuollu aguliromantikaga; pidevalt linnas kiiruspiiranguid ületavad ja suuri laineid tekitavad skootrid; ujusaunad, mis kujutavad endast tegelikkuses pontoonidel maju ning kus peetakse saunapidusid mitte üksnes jõel liikudes,

vaid ka sellesama avalikult kasutatava kai ääres, mis meie majade ees juba olemas on. Mullu suvel parkisid ujuvkai ääres pikka aega kaks ujusauna, vahepeal ilmus sinna veel üks laevuke ning nõnda oligi keskkonnainvesteeringute keskuse toel rajatud ujuvkai täiesti kinni pargitud hoolimata sellest, et kevadel ilmus kai juurde suur parkimist keelav silt! Veelgi enam – keegi otsustas rajada avalikult kasutatava kai külge veel enda erakai, et selle ääres isiklikku paati parkida. Meil, supilinnlastel, kai juurde enam väga asja

polnud, seni käisime seal piknikku pidamas ning palavate ilmadega ujumas. Olen selle kai ääres peatunud ka enda väikese paadiga, ent üksnes lühikeseks ajaks.

Asendame väikse anarhia veel suuremaga

Kogu tekkinud anarhia taustal otsustas linnavalitsus lahendada olukorra, mida ta ise absoluutselt ei kontrolli ega soovigi kontrollida, veel suurema probleemi tekitamisega, lubades rajada kaks kokku kuni 56 kohaga paadisilda. Meie majadest 20 meetri kaugusele pidi tulema kellegi tasuline eraäri! Linnaametnike üks argumente oli tööpoolest, et erakapitali rajatav sadam – sest seaduse mõistes on minu hinnangul tegu sadamaga! – lahendaks senised paatide parkimismured. Emajõe tänava elanikud ja teisel pool kallast asuvate sõude- ja aerutamisklubide omanikud nii ei arvanud. Linnavalitsuse reaktsioon meie esimestele pöördumistele polnud kuigi empaatiline: ametnikud kuni linnapeani välja

Kui kellegi peas tekib mingi plaan, mis mõjutab otseselt meie elukeskkonda, tuleb reageerida kiiresti ja organiseeritult.

Plaanitud kaid oleksid ulatunud praegusest ujuvkaist (vasakult teise maja ees, kai küljes võib näha ka parkivat ujuvsauna) kuni metallpiirde lõpuni (foto paremas servas)

olid oma otsuse teinud ja meisse suhtuti kui tüüpilistesse arengu takistajatesse, „not in my backyard” inimestesse. Sestap ütlesin naljaga pooleks ka ise linnapeale, et tagahooviga on meil kõik korras, seal asub viimane Tartu kesklinna vabrik, kus tegeletakse igapäevaselt kõikvõimalike plastijääkide ümbertöötlemisega. Meie huvi oli majaesine, mis jääb muide koos tulevase sadamaga muinsuskaitsevööndisse. Just selles piirkonnas asuvad nimelt ühed väga vähesed sõja üle elanud jõeäärsete elumajad, kõik muu hävis.

Linnavalitsus ei pidanud vajalikuks jõeäärsete majade elanikke oma kavatsustest eelnevalt informeerida ega meiega nõu pidada. Kui saime ajakirjandusest teada enampakkumise korraldamisest, öeldi, et üldplaneeringus on kaid ette nähtud ja sellega on hea kaasamise tava järgimisega justkui kõik korras. Kui suutsime erialaspetsialisti abiga lõpuks üldplaneeringust vastava kaardikihi üles leida, selgus, et väga suur osa Emajõe kallastest on tegelikult planeeringuga broneeritud kõikvõimalikele paadikadele ja -sadamatele. Võta siis näpust, kus, kes ja millal on esimene. Kas selline ongi hea kaasamise tava?

Emajõgi on selle Kartuli platsi pool-ses servas iseäranis kitsas, samal ajal

Nils Niitra oma tütre Ereleaga
Supilinna päevadel

tegutsevad teisel kaldal kaks sõudeklubi ning üks aerutamisklubi, kus lapsed ja noored harjutavad igapäevaselt juba palju aastakümneid. Klubide juhtide poole pöördudes selgus, et nende jaoks tooks sadama rajamine kaasa ületamatuid probleeme. Sadamas toimetavad ja manööverdavad paadid kujutaks endast noorsportlaste reaalselt ohtu. Juba praegu on nende tegutsemine muutunud aina tihedama laevaliikluse tõttu üha keerulisemaks, rääkimata sadama rajamisele järgnevast.

Brit Peensoo

Ma ei hakka kogu selle loo kirjeldamisel takerduma kõikvõimalikesse juriidilistesse nüanssidesse, millele toetudes koostasime lõpuks linnavalitsusele üheksast punktist koosneva põhjaliku vaide. Majade elanike seas valitses üksmeel: linnavalitsuse plaanis on hulk sisulisi ja ka juriidilisi küsitavusi ning säärasel moel neid ujuvkaisid rajada ei tohi! Me ei ole Emajõe äärde paadisadamate rajamise vastu, küll aga selle vastu, et linnavalitsus valib kes teab millise lobi tulemusena välja Emajõe tänava äärsete väheste elumajade esise ega pea nende elanikke eelneva arutelu vääriliseks. Linn tahtis tegelikkuses müüa õigust saagida metallist kaldapiirdesse avaus, et saaks rajada linna maalt silla tulevastele ujuvkaidele, mis jääksid aga juba välja linna vastutusalast – Emajõgi kuulub nimelt riigile, mitte Tartu linnale. Puudus igasugune selgus, kus hakkavad kõik need paadiomanikud oma autosid parkima ning kes ja millistel tingimustel saab kaide ääres oma paate – aga võib-olla hoopis ujuvsaunu ja peokaatreid! – hoiustada.

Erakogu

Elagu demokraatia!

Kavatsesime minna vajadusel kuni halduskohtuni välja, ent nüüd on aeg asuda kiitma demokraatlikku korda ja Tartu linnapead, kes oli valmis majade elanike ning teise kalda sõude- ja aerutamisklubide esindajatega kohtuma. Selle tulemusena otsustas Urmas Klaas linnavalitsuse korralduse enampakkumise tegemiseks tühistada. Nagu ta ise sõnastas, tuleks aeg maha võtta. Klaasi jutust võis järeldada, et tema peamiseks mureks on noorsportlaste turvalisus. Sellega kogu lugu esialgu ka päädis, ehkki jäi mulje, et linna ja meile teadmata ettevõtjate huvi just sellesse kohta ujuvkaid rajada pole kuhugi kadunud. Kui nüüd linn peaks tulema Emajõe tänava elanikke eelnevalt kaasamata taas välja mingi uue, lihvituma plaaniga, peaksime paraku taas tõdema, et Tartu ei järgi hea kaasamise tava.

Mida me võiksime sellest loost õppida? Kui kellegi peas tekib mingi plaan, mis mõjutab otseselt meie elukeskkonda, tuleb reageerida kiiresti ja organiseeritult. Just seda me Emajõe tänaval ühiselt tegimegi. Linnavalitsus võib olla oma kavatsustes üsna jäik, ent kui näha piisavalt palju vaeva ja leida lisaks sisulistele ka juriidilisi argumente, on ta valmis omi otsuseid muutma. Ja veel – selleks, et saavutada enda huvide kaitsel tulemusi, peab olema valmis kulutama tohutul hulgal isiklikku aega. Alati on toredam kulutada oma aega millegi tegemiseks kui selleks, et miski jääks sellisel kujul tegemata.

Mis on hästi ja mis võiks paremini olla? Plussid-miinus

Rõõmustab või võib rahul olla

- + Linn loobus supilinlaste vastuseisu tõttu hullumeelsest plaanist rajada spordipargi rohealale hiiglaslik parkla
- + Tartu 2024 värvis kiigeplatsil seisnud pinksilaua üle ja kinkis selle Supilinna Seltsile
- + Onnimaailm Marja mänguväljakul
- + Laste sügisene lõkkeõhtu kiigeplatsil
- + Kahepaiksed võtsid Supilinna taastatud tiigi suurepäraselt omaks
- + Supilinna ujuvkai juures (Lodjakoja vastas) käib endiselt aktiivne tegevus. Taliujumine jätkus, lisaks sai sellel aastal kai omanikult laenutada süsta ja kanuud
- + Kiigeplatsil toimusid suvel joogatunnid
- + Herne 54a koduaed sai kauni kodu tiitli
- + Linn kuulutas välja ehitushanke Kroonuaia tänava uuendustöödeks. Tänav saab lõpuks laiemad kõnniteed
- + Tähtvere tänava ümberehitus on alanud
- + Miljööndlikult taastati nii mitmeid maju, et parima maja valimine oli lausa keeruline

Kurvastab, teeb muret või nõuab veel tähelepanu

- Lammutati Marja 3 pisike maja ja Kroonuaia 30 ajalooline hoone
- Käkk/Mülä lõpetas tegevuse. Hoone kehva seisukorra tõttu oleks selle otstarbe muutmine (tööstushoonest toitlustuskohaks) ja kõigi nõuetega vastavusse viimine olnud liialt kulukas
- Kehv kaasamine Emajõe tänava äärsete avalike ujuvkaide rajamise asjus
- Supilinnas tegutses lillevaras. Kaduma läksid nii amplitaimed kui ka püsigud
- Vargad mürdsid sisse kuuridesse
- Supilinna mahajäetud kruntidel vohab võõrliik Kanada kuldvits
- Laamendamine ja onnide lõhkumine Marja mänguväljakul

Lihtsalt märkamisi

- ♣ Lammutati tootmishoone Kroonuaia 76 hoovis
- ♣ Emajõgi tõusis veebruaris viimase 13 aasta kõrgeimale tasemele (260 cm üle mõõdulati nulli)
- ♣ Supilinna postiloend kolis linna serverist Google Groups (https://groups.google.com/g/supilinn)
- ♣ Supilinna äsja taastatud tiik täitus (ootuspäraselt) uuesti veetaimedega, mis sealt ka peagi maha niideti. Selline olukord võib veel mõnel aastal korduda, seejärel vajab tiik vähem sekkumist
- ♣ Oa tänava lõppu ehitatakse mitut uut maja
- ♣ Külakiik läks katki, aga Supilinna meistrimed tegid selle jälle korda
- ♣ Herne poe eest varastati liiklusmärk, mis siiski mõne maja kaugusel maha jäeti
- ♣ Tähtvere tänavale on kolinud nastikud
- ♣ Tähtvere tänaval avati poliitreklaamkohvik Plaan B
- ♣ Linn plaanib spordipargi parklasse rajada liikuvuskeskuse (ühistranspordi peatus, elektrisõidukite laadimiskohad, rattaringluse parkla, varjualune, haljastus)

Rajaste, K., Rahvusarhiiv, EFA.251.0.31839

Ehkki tingimused on aastatega palju muutunud, on spordiga Supilinnas alati tegeletud. Selline nägi välja suusatrenn Erna ja Herbert Abeli hoovis saepururajal Oa tänaval 1959. aastal

Naoki Gaman

← Betoonist skeitpark pakub huvilistele palju uusi võimalusi

↓ Laululava parklas asuv olme- ja teenindushoone avatakse varsti

Tähtvere puhkepark uueneb järjepidevalt

Tekst AULI SOLO

Tähtvere puhkepark on viimase aastaga saanud mitmeid olulisi täiendusi, mis pakuvad nii adrenaliiniotsijatele, aktiivse liikumise harrastajatele kui ka kultuurisõpradele palju avastamisrõõmu. Nii uue skeitpargi rajamine kui ka modernne olme- ja teenindushoone teevad pargi senisest mugavamaks ja atraktiivsemaks. Lisaks on lõppenud Tartu laululava 2024. aasta hooaeg, mis tõi kokku kümneid tuhandeid kultuurihuvilisi.

Tähtvere puhkepargi uus betoonist skeitpark on juba tõmmanud ligi arvukalt ekstreemspordi harrastajaid. Kui varasemalt pidid rulatajad leppima vananenud atraktsioonidega, siis nüüd pakub kaasaegne ja vastupidav betoonpark paremaid sõiduvõimalusi ning suuremat ohutust. Skeitpargi planeerimisel võeti arvesse nii algajate kui ka kogunud sõitjate vajadusi, mistõttu leiab siit erinevaid kaldteid, reile ja ka ainulaadse kausi. Uuenenud skeitpargi avasime 2024. aasta augustis koos suurima ekstreemspordi festivali Simple Sessioni võistlusega.

Valminud on uus olme- ja teenindushoone

Pargi kasutajate mugavust silmas pidades avame peagi uue olme- ja teenindushoone. Hoones on kaasaegsed riietusruumid, dušid ning tualetid, mis muudavad sportimise ja vaba aja veetmise märgatavalt mugavamaks. Samuti on

avalikuks kasutamiseks välised hoiukapid, kuhu on võimalik tasu eest sportimise ajaks oma kott hoiule panna. Teeninduspinna rentniku leidmiseks on korraldatud konkurss, et pakkuda erinevatele sihtrühmadele paremaid võimalusi aktiivselt liikuda. Ootame nendes ruumidesse aasta ringi erinevate spordivahendite renditeenust pakkuvat ettevõtet. Uues olmehoones on lisaks teeninduspinnale ka meie haldurite olmeruum ning soe garaaž masinate hoiustamiseks ja hooldustöödeks.

Rajamisel on laste õhkrelva lasketiir

Laste õhkrelva laskeala koostöös Tartu Suusaklubiga peaks valmima käesoleva aasta lõpuks. Laskesuusatamine on populaarsust koguv spordiala ning Tartus treenib palju noori suusatajaid, kelle jaoks on lasketiiru olemasolu kodulinnas väga vajalik edasiseks arenguks. Õhkrelva lasketiir on ohutu ning

Tartu Sport

treeningud toimuvad vaid litsentseeritud treenerite käe all.

Maastikukrossi raja uuendamine

Projekteerimisel on maastikukrossi rattaraja uuendamine. Rattaparki lisandub *Freestyle* osa, kus ratturid saavad ennast proovile panna hüpetel trikke tehes. Uuendame *Skillpark*'i ehk oskusrada ja *Flow trail* raja profiili, lisame *Rockgarden*'i ehk kivisektoritest tehnilise rajalõigu. Loodame, et uuenenud maastikukrossi osa valmib käesoleval aastal.

Tartu laululava 2024. a hooaeg oli erakordne

Tartu laululava 2024. a hooaeg on nüüdseks edukalt lõppenud. Aasta jooksul toimunud kontserdid, festivalid ja muud kultuuriüritused tõi kokku 85 000 muusika- ja kultuurisõpra. Tähtsamate sündmuste hulgas olid nii Eesti artistide kui ka rahvusvaheliste staaride kontserdid (Genialistid, Sting, Bryan Adams, jt), mis tõestasid taas laululava tähtsust Tartu ja Eesti kultuurielus. Tartu laululava võitis 2025. a Eesti muusikaettevõtluse auhinna „Aasta kontserdipaik“, mis on Eesti kontekstis suurim tunnustus! Aitäh, supilinlased, et pidasite koos meiega selle erakordse aasta vastu!

Tähtvere puhkepark muutub ja uueneb järjepidevalt mitmekesisemaks ning pakub aasta ringi tegevust erinevatele huvigruppidele. Ootame kõiki aktiivselt liikuma!

Supilinna parim maja on üks linnaosa vanimaid

Tekst MART HIOB

**Supilinnas on möödunud aastal ehitatud nii uus-
elamuid kui ka renoveeritud ajaloolisi hooneid.
Kaunilt korrastatud maju oli lausa rohkem, kui ühe
käe sõrmedel ja leheveergudel üles lugeda jõuab.**

Uselamutest on veel ehitus-
järgus viimane maja, mis järgib
kunagise Euroopa noorarhitek-
tide võistluse EUROPAN järel valmi-
nud detailplaneeringut. Oa tn 27 krun-
dile kerkib nimelt nelja korteriga elamu.
Viimaste elamutena on antud piirkonnas
Oa tänava ja Emajõe vahel valmimas
kaks elamut Oa tn 35a endise puurkaevu
krundile – kümne korteriga suurem Oa
tänavaaärne hoone ning kuue korteriga
hoovimaja.

Mujal Supilinnas on valminud, kuid
veel kasutusloata Tähtvere tänava hoovi
vanade pesuköögisarnaste hoovimajade
„aselele” kerkinud nelja korteriga ela-
mud Tähtvere tn 35 ja 37. Järgmisena
võib järg jõuda Oa tn 42 krundile, kus
endise kivitöökoja ja autoremondiks
kasutatavate garaažide aselele on koos-
tamisel detailplaneering väikeste korter-
elamutega. Suurematest hoonetest on
veel ehitamata botaanikaiaiale kavanda-
tud hoone Oa tn 4 // 6 // 6a krundil Oa
tänavaaärde.

**Kroonuaia tn 9 uhke uks on
teistelegi eeskujuks**

Linnapildist kadus mitu ajaloolist hoonet

Marja tn 3 krundilt lammutati möödunud
aastal üks väike elamu, mis oli pikalt tüh-
jalt seisnud, ning 2024. a lõpus alustati
uue elamu ehituse ettevalmistustöödega.
Linnapildist kadus kahjuks samuti pike-
malt tühjalt seisnud meeldejäädava ehis-
viiluga Kroonuaia tn 30 elamu Lepiku ja
Kroonuaia tänava ristmikul. 1880. aastal
ehitatud kahe täiskorrusega maja taga
asunud veelgi vanem talumajastiilis
Kroonuaia tn 28 langes sisse ja läks iga-
viku teed juba kümmekond aastat tagasi.

Kroonuaia tn 70 // 76 // 78 // Oa tn 1a
krundil lammutati käesoleval aastal
vanem abihoone hoovis ning möödu-
nud aastal veidi suurem tööstushoone
Oa tänava äärest. Suurel krundil on säi-
linud vaid kaks maja – muinsuskaitse-
alune mälestis Kroonuaia ja Emajõe
tänavaaärne ning miljööväärtuslik elu-
maja Kroonuaia ja Oa tänava nurgal.
Mälestis oli algselt tisleritöökoda, hil-
jem lauavabrik, aga alates 1933. aastast
saapavabrik ning pärast II maailmasõda

Mart Hiob

Mart Hiob

Mart Hiob

↑ Kroonuaia tn 15 terviklikust ilmast on puudu veel taastatud välisüks

← Supilinna parim maja 2025 on Emajõe tn 3. Maja selline maht on ehitatud 19. sajandi I veerandil, kuid hoone oli seal varemgi. Sellest annab tunnistust hoone keldris säilinud mantelkorsten

↓ Tähtvere tn 53 on saanud uued aknad

õmblusvabrik. Majas tegutses veel hilja-aegu kodukandikohvik Käck ja baar Mülä, mis tuli kahjuks 2024. a lõpus sulgeda ruumide mittevastavuse tõttu avaliku teenuse pakkumiseks. Nimetatud suurele krundile kerkivad kahtlemata uued majad, sest tegemist on väga ligitõmbava kohaga Emajõe kaldal ja kesklinna lähedal. Krundi hoonestamiseks tuleb arhitektuurivõistlus.

Viimati mainitud Emajõe-Kroonuaia-Oa-Väike-Emajõe kvartal tundubki (lähiaastatel) jäävat viimaseks suuremaks arenduseks Supilinnas. Väiksemaid maju tuleb aga kindlasti juurde eelkõige hoovimajadena olemasolevate tänavaäärsete majade taha, kuid ka näiteks garaažide asemele. Näide viimasest on Kõrvitsa tn 10 krundile endiste garaažide asemele kavandatav väike elamu.

Parima maja tiitli saab seekord Emajõe tn 3

Viimase aasta ehitustegevusest väärivad eelkõige esiletoomist mitu ilusti korrastatud ajaloolist maja. Ilusa kuue on saanud

Heiki Valk

Allika tn 2, mis aga on veel lõpetamata. Suure kiituse on ära teeninud ametlikult 9 korteriga elamu **Kroonuaia tn 15**, mis on saanud maitseka uue rohelise värvi. Hoonel on säilitatud vana laudis ning põhiosa fassaadist on värvitud tumedat karva roheliseks ning ehisdetailid nurkades ning avatäidete ümbruses heledamaks rohekashalliks. Majal on ka uus sotrrenniga katus ning uued akna-, sokli- ja vahevöö plekid. Taastamata on veel välisüks, kuid siin oleks uhkeks eeskujuks ülejäämine sõsar tänava alguse poole – **Kroonuaia tn 9** maja on saanud imeilusalt restaureeritud ukse.

Käesoleva aasta parimaks Supilinna majaks valiti aga restaureeritud **Emajõe tn 3** väike elamu, mis on Emajõe tänava vanimaid hooneid. Kui veel

mõned aastad tagasi oli Supilinna päevade ajal majas ajutiselt väike baar, siis tänaseks on majal eeskujulikult uuendatud nii tänavapoolne kui ka hoovifassaad, samuti avatäited, kivikatus ning hoovis ka kuurid. Restaureerimine on tehtud terviklikult ja äärmiselt maitsekalt. Tegemist on tõelise pärliga, mille suguseid võiksime oma Supilinnas edaspidi avastada!

Esiletoomist väärivad aga ka väikesed edusammud väärtusliku miljöö hoidmisel ja taastamisel. Selle heaks näiteks on **Tähtvere tn 53** maja, kus mitmekümne aasta eest väga tõsise uuenduskuuri läbi teinud vana elamu sai tagasi Supilinnale omased kuue ruuduga aknad. Sellised väikesed parendused väärivad samuti julgelt äramärkimist!

Kalle Kirsimäe ehk ärps,
nagu teda tudengite ja
kolleegide seas teatakse,
ei kujuta enam ettegi, et
elaks mujal kui Supilinnas

Peep Mardiste

Kalle Kirsimäe on alati kive korjanud

Küsinud PEEP MARDISTE

Tartu Ülikooli geoloogia ja mineraloogia professor, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik Kalle Kirsimäe on Supilinnas elanud 17 aastat. Emajõe lammisetete uurimise jätab ta aga teistele. Oma teadustöös keskendub ta hoopis sellele, kuidas oleks võimalik põlevkivitööstuse jääke ehituses kasutusele võtta.

Loen ülikoolis loengut kliima- poliitikast. Tudengitel tekkis küsimus, mis teil seal teaduste akadeemias sel teemal toimub? Akadeemia uus president kohtub poliitikutega, ülikoolidega ja teistega ning selgitab oma nägemust, kuhu peaks Eesti teadus minema ja mis seis on. Ma arvan, et toimub eluterve mõtete vahetus.

Küsimus on, kuidas kuulajaskond tõlgendab, mida neile räägiti. Kas räägiti sellest, et tõepoolest ka teadlaste hulgas on igasuguseid skeptikuid, sealhulgas kliimaskseptikuid? Aga me olime täna jõudnud kummalisse seisu, kus klikkide ootuses korjatakse igast teisest vestlusest konflikt. Korjatakse üles lauseid, mis ilma oma kontekstita toodavad neid pealkirju.

Tulid 1980ndatel Tartusse geoloogiat õppima. Miks?

Geoloogiat kooliprogrammis väga palju ei õpita, aga alati leidub heas mõttes fanaatikuid. Kui ma läksin keskkooli, siis juba teadsin, et lähen ülikooli geoloogiat õppima. Loodusteadused on mulle väga varasest noorusest olnud südamelähedased. Ja kive olen ma korjanud ka enam-vähem nii kaua, kui ennast mäletan. Nii et mul oli ikka väga kindel veendumus minna õppima geoloogiat ja kivimid, mineraalid meeldivad tänase päevani.

Miks sa Supilinnas elad?

Ühel hetkel me hakkasime ringi vaatama, otsima teistsugust keskkonda ja natuke suuremat pinda. Ma tunnistan, et ma olen töönarkomaan ja laste vedamine kaugele kooli või trenni ei töötaks. Ei tahtnud linna taha minna ja elamine pidi olema linnas.

Me olime Lepiku tänaval käinud teisigi saadaolevaid kohti vaatamas. Kui siis kinnisvarabuumi järel 2008. aastal kõik kokku varises, pandi see suur maja korraga müüki. Kui ma õigesti mäletan, siis omanik oli tahtnud seda arendusena väiksemateks tükkideks teha, aga see jäi parkimiskohtade puuduse tõttu ära. Lepiku tänava alguses parkimine on viisakalt öeldes tragikoomiline nähtus. Ja siis otsustaski omanik selle maja panna nelja korterina müüki. Oli muidugi selge, et see korter vajab kõvasti tööd ja renoveerimist.

Kas sa kujutaks ennast Tartus kusagil mujal elamas?

Täna? Ei kujuta, mul on siin 17 aastat täis. Ma ei ole kunagi selle peale mõelnud, mis ütleb ilmselt seda, et ma ei kujutagi elamist teistmoodi ette.

Kas sul tudengina oli Supilinnaga mingeid kokkupuuteid?

Ma elasin kaks esimest aastat Narva mnt ühikas. Seda ma loomulikult teadsin, et Supilinn kui nähtus eksisteerib, aga sellega asi piirdus. Kui sa küsid, kas ma tudengina kujutasin ennast kunagi Supilinnas elamas või et Supilinn oleks olnud mingisugune ideaal või unistus või eesmärk – oi ei.

Tartu on piisavalt suur ja piisavalt väike. Ta on sul käe-jala juures. Tartus põhimõtteliselt ei olegi sellist nähtust nagu täielik äärelinn.

Mis on Tartu plussid-miinused?

Tsiteerides ühte rida – no võtke näiteks Tartu, väike puust linn. Täpselt nii ongi. Ükskord elus oli niisugune hetk, kus oli valiku koht Tallinna minna, aga küll mul on hea meel, et seda ei juhtunud. Ma suudan Tallinna hoomata, aga elukeskkonnana on ta minu jaoks liiga suur. Tartu on piisavalt suur ja piisavalt väike. Ta on sul käe-jala juures. Võib-olla kuskil Ülenurme taga põllu peal tekib distants, aga üldiselt seda ei ole.

Suhteliselt tihti käime Raadil vanade lennuradade lõpus koertega jalutamas. Seal peegeldub loojuv päike Tigutornil vastu, näed kesklinna. Sa oled põldude vahel, aga tegelikult oled linna keskuse juures. Tartus põhimõtteliselt ei olegi sellist nähtust nagu täielik äärelinn.

Su doktoritöö oli kambriumi sinisavist. Seleta lollile, mida sa uurid ja mis sellest kasu on.

Meil on Põhja-Eestis sihuke rohekas-sinakashall savi, mida nimetame kambriumi sinisaviks. Ja ta ongi savi – voolitav. Paned vett juurde, saad sellest telliseid teha. Kui näiteks Jaani kirikut taastati, siis need käsivormiga tehtud tellised tehtigi Aseris, kasutades sedasama kambriumi savi. Meie jaoks on see iseenesestmõistetav, et savi on voolitav.

Konks ongi selles, et see 530–540 miljonit aastat vana savi on meil ikka veel savi. Igal pool mujal maailmas on sellest juba ammu tekkinud kivi, mida pead vasaraga lõhkuma. See on ääretult unikaalne. Neid kohti ei ole maailmas väga palju, kus nii vana savi on veel savi,

Peep Mardiste

Kes on Supilinnas üle 10 aasta elanud, mäletavad Lepiku tänavat umbes sellisena

Peeter Paaver

Tudengitega praksis. Korralikul geoloogil on ikka kaasas vasar ja luup, et kivimeid ja setteid uurida

millest saad voolida. On veel Kanada kilbil, on Siberis teatud piirkondades. Tollal ma üritasingi aru saada, miks ta on veel savi ja pole läinud kiviks. Ja kas ta on ikka veel seesama savi, mis ta oli omal ajal settides.

Supilinna geoloogia on vist lihtne?

Tegelikult ei ole kindlasti lihtne. Enamik Supilinnast on Emajõe lammi peale ehk siis põhimõtteliselt muda peale ehitatud. Et majad püsiksid, ei tohi need palkparved, mis sinna alla on aetud, kõdunema minna. Nii kummaline, kui see ka ei ole, kui Supilinnast vesi ära võtta, siis me läheme kõik vaikselt vajumise teed. Ehk siis tegelikult Supilinnas ei ole geoloogia mõttes midagi lihtsat.

Kui sa tuled näiteks ülevalt Jakobi mäe pealt ja liigud allapoole, siis lammi-setete ehitus muutub iga 10 meetri pealt. Ta on väga varieeruv. On puuritud ja tehtud teatud uurimisi, aga täielikku pilti küll ei ole. Kui kellelgi oleks piisavalt uudishimu, siis võiks Supilinnas päris huvitava läbilõike saada sellest, kuidas kunagised Emajõe lammisetted muutuvad. Pole ainult turvas, on ka sootide ehk vanade jõesängide setted, on teatud sügavusel juba järvelupja ja kultuurkihti on ka päris palju. Siin oleks avastamist küll ja küll.

Sul on Ida-Virumaal mitu teadusprojekti. Mida sa seal uurid?

Maakeeli öeldes uurin, kuidas sitast saia teha. 1950ndatest saati on kuhjatud tohutult tuhasetteid ja neid jääke on väga vähe kasutatud. Taaskasutus ehk selle

Nii kummaline, kui see ka ei ole, kui Supilinnast vesi ära võtta, siis me läheme kõik vaikselt vajumise teed.

materjali kuidagi uuesti ringlema panemine on olnud ääretult minimaalne.

Üks töö on selle kaardistamine. Kaugelt vaadates ühed tuhamäed kõik, aga seal on väga erinevaid asju – põlevkivi aherainemäed, poolkoksimäed, õlitööstuse tuhamäed ja elektrijaamadest tulnud põlevkivituhaga mäed. Neil on kõigil oma erinev koostis.

Täna on see väga aktuaalne ja me oleme tegelikult olnud teemaga seotud juba 25 aastat, otsides viisi, kuidas seda materjali uuesti kasutusele võtta. Mitte ainult sellepärast, et need mäed seal seisavad ja riivavad kellegi silma, vaid idee on valmistada alternatiivseid sideaineid. Tsemenditööstus on meeletu süsihappegaasi ehk kasvuhoonegaasi tekitaja. Tuhamägedes on jääde, mille tekkides on CO₂ juba emiteeritud. Oleks hea sünteesida sellest sideaineid, mille valmistamiseks ei paisata õhku täiendavalt kasvuhoonegaasi. Katsetes oleme suutnud põhimõtteliselt 50% portlandtsementi aktiveeritud põlevkivituhaga välja vahetada. Seal on igasuguseid probleeme, aga põhimõtteliselt on see võimalik.

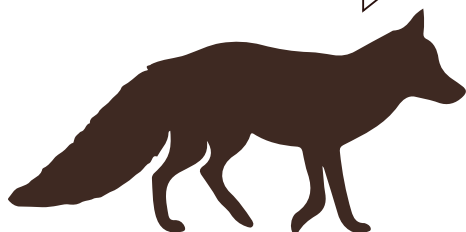
Fosforiit on meil ilmselt kuumim geoloogiaga seotud teema. Kas lähema 30 või 50 aasta pärast kaevandatakse Eestis fosforiiti?

Lihtne vastus on, et ei tea. See sõltub asjaoludest ja paljudest teguritest. Globaalselt ei ole fosforiidi kui fosforväetiste tooraine nappust, et peaksime kindlasti seda Eestis kaevama hakkama. Maailmas on väga laialdased fosforiidiruudud, aga Euroopas on fosforiit kriitiline tooraine. Euroopa Liit saab enamiku fosforiidist Põhja-Aafrika meelelt suurtest fosforiidirüududest, mis paiknevad Lääne-Saharast läbi Egiptuse kuni Jordaaniani. See on tegelikult tarneriskide küsimus, poliitilise stabiilsuse küsimus. Euroopas on ainult üks kaevandus Soomes, kus fosforväetiste tootmiseks fosforiiti kaevandatakse.

Käin tudengitega Jordaania praktikumis, seal paljandub fosforiit sõidutee äärses mäeseinas. Meie kõige rikkalikum fosforiit on Rakvere väljal liivakivis 100–150 meetri sügavusel. Kui mujal maailmas on liivakivi tõesti kivi, millest saab toestamata tunnelid läbi kaevata või ehitusplokke saagida, siis meil on ta liiv. Meie fosforiiditüki võtad kätte ja pudistad sõrmede vahel tükideks. Püüa sinna materjali sisse rajada kaevanduskäike – mitte ainult lagi ei tule kaela, vaid ka põrand tõuseb üles. Ehk siis kaevandamistingimused on kaunis keerulised – toestamine, tagasitäitmine, põhjavee kaitsmine jne. Minu isiklik hinnang tänase teadmise pealt on, et see on lihtsalt majanduslikult liiga kallis. Aga me oleme aasta pärast juba väga palju targemad.

Asusin ühel suvehommikul hommikusele jalutuskäigule, beebi kõhukotis. Marja treppide poole suundudes lõikas meil tee ära rebane, kes peatus keset teed, vaatasime natuke tõtt ning seejärel suundus ta kõrvalasuvasse aeda.

Triin

Hiljuti ühel märtsiõhtul värava taga telefoniga rääkides tajusin endal järsku uudishimulikku pilku: keset Kartuli tänavat istus ilus rebane ning hüppas siis koheva saba lehvides kõigi nelja käpaga meie plankaiale ja sealt edasi hoovi. Üldiselt on aga nii, et kui varesed madalalt tiirutavad ja kisa teevad, tasub pilk aknast välja visata – tõenäoliselt võib siis hoovis näha kas nugist või rebast.

Maarja

Selleri tupiktänaval on alati kindel graafik paigas. Kell 1 jalutab seal must kass, õhtu hakul oranž, öösel rebased. Ühel õhtul jõudis oranž kass hoopis öösel. Tupiku poolt tuleb rebane ja keskel paiknev kass põrnitsesid üksteist kaks minutit, kuni järsku tuli Meloni tänav poolt teine rebane. Rebased märkasid teineteist ja pistsid mõlemad eri suunas plehku. Kass jäi võidukalt üksi tänavale. Mis iganes ettevõtmine tol õhtul rebased linna tõi, jäi käpa-patrulli graafiku muutuse tõttu saavutamata.

Karl

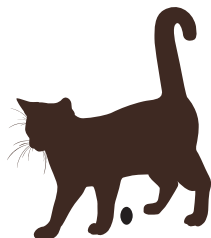

Oli mul üksaeg Tähtvere tänaval pööninguelamine. Seal olid tuvid. Hommikuti oli nende laul tavaline ärkamise saatja. Ja need lahedad kassid... Marja ja Herne nurgal elas üks kass, kellele inimesed väga meeldisid. Võis üle tee kah tulla, kui jalutajat või ratturit nägi ja leidis, et oh, tahaks pai saada. Ei tea, mis temast saanud on? Mul oli lausa selline lahe kogemus, et jäin seal nurgal seisma ja telefonist mingit sõnumit lugema. Ja siis tundsin, et keegi nühib sääri. Vaatasin alla ja oligi jälle see kiisu.

Eelmisel suvel nägin õhtuhämaruses komposti välja viies oma aias rohukonna. See on väga suur uudis! Esimest korda 10 aasta jooksul on siin, Herne poe kandis selline loom. Ükskord oli kärnkonn ja aastaid tagasi oleme näinud ka vesilikku, aga hüppavaid konni pole olnud. Ootan neid tagasi nälkjaid sööma!

Helen

Kohtumised Supilinna loomadega

Postitasime Supilinna Facebooki gruppi üleskutse jagada oma kohtumisi linnaloodusega. Sellised olid meieni jõudnud vahvad lood.

1. jaanuari hommikused jalutuskäigud on toonud mulle Supilinnas kahel aastal üllatusi. 2024. aasta esimesel hommikul kohtasin rannas saarmast. 2025. aasta 1. jaanuaril dendropargis metskitse. Keda näen 2026. aasta esimesel hommikul? Ootan põnevusega. :)

Metskitse olen näinud mitmel korral. Ükskord oli metskits Kauna tn ääres spordipargis. Kohtumine oli mõlemale ootamatu ja kuna metskits tegi ikka väga kiireid ja äkilisi liigutusi, ehmatasin korralikult. Pärast oli muidugi naljakas selle reaktsiooni pärast.

Kadri

Mulle väga meeldib Supilinnas elada, sest Supilinn ja tema ümbrus on täis võrratuid loomi. Mõned koduloomad elavad meie majades, mõned on aga metsloomad, keda Supilinna laps saab näha dendropargis või Emajõe ääres jalutades. Näiteks oleme näinud kobrast Kroonuaia silla juures, aga ka dendropargi tiigis. Koeraga jalutades kevadeti oleme tihti näinud metskitse, rebaseid ja isegi nirki, kuigi tegelikult meeldivad minule ja minu õele kõige rohkem konnad. Konna-koori laulu on nii tore kuulata! Kevadeti konnad rändavad päris palju ja me alati aitame neid üle tee, et ratturid ja tervise-sportlased neile kogemata haiget ei teeks. Samamoodi aitame harivesilikke, kes Kauna tänaval laternavalguses kevadeti ukerdavad – nad on küllaltki märkamatud, sest ülevalt vaadates ei näe nende eredat oranži kõhtu, vaid halli täpilist nahka, mis näeb välja täpselt nagu kõnnitee kate. Oleme näinud veel Emajõe ääres saarmast, kes maiustas kalaga. Meie Herne tänav koduhoovis võib öösiti näha ka tuhkruid, kes iseäralikult hüppates oma asju ajama lähevad. Meie aed ei ole suur, kuid peale meie kasside ja koera tunnevad ennast seal hästi sisalikud, kärnkonnad, teod, nälkjad ja triibulised seateod ning muidugi siilid. Siilid, olgu öeldud, armastavad maiustada koerakröbinatega, koer küll haugub nende peale oma erilise „siilihaukumisega”, aga ta kardab neid

katsuda, sest nad on liiga okkalised ja puhisevad hirmsasti. Aga meie arust on siilid armsad ja meil küll koerakröbinatest ja kassitoidust kahju ei ole, kuumal suvepäeval paneme neile isegi kausiga vett, et neil oleks midagi juua. Sest Supilinna loomad on meie naabrid ning meie aiad ja pargid on ka nende kodud. Me peame kõik sõbralikult läbi saama – Supilinna loomad ja inimesed!

Elo Ingur Tammaru Herne tänavalt (12 a)

Iga aedniku võimuses on muuta oma aed elurikkamaks

Miks on elurikkus inimesele kasulik?

Tekst ja fotod ELIS VOLLMER

Linna elurikkusest rääkides keskendutakse enamasti eesmärgile kaitsta erinevaid liike ning nende elupaiku ning aeglustada üksluiste murulappide levikut. Tasub meelde tuletada, et inimene ei ole tegelikult loodusest eraldiseisev, isegi kui ta on betooni ja asfaldiga ümbritsetud linnakeskkonnas. Teadusuuringud on vaadelnud elurikkuse mõju inimesele ning leidnud, et selle kasu on vaieldamatu, kuigi vahel ehk mitte kohe silmaga nähtav.

Teadlased on tuvastanud, et mitmekesised rohealad linnaruumis mõjuvad positiivselt inimeste heaolule ning vaimsele tervisele. Põhjenduseks toodi näiteks suurem turvatunne või paremad puhkamis- ja taastumisvõimalused. Nii era- kui ka kogukonnaiandusega tegelevad inimesed on uurin- gute järgi enesekindlamad ja julgemad.

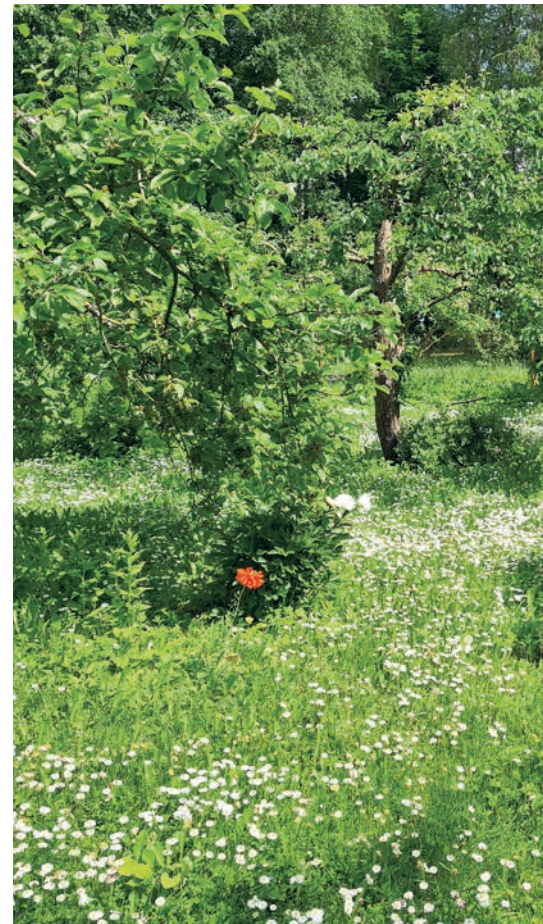
Ka lindude mitmekesisusel on teadus- töödes tõestatud väga positiivne mõju inimeste heaolule ja vaimsele tervisele. Kellele meist ei meeldiks linnulaulu kuulata?!

Lisaks on elurikkad rohealad mitmekesised nii silmaga nähtavate kui ka nähtamatute liikide osas, nagu seda on seemned ja bakterid. Kuna inimesed on mõjutatud neid ümbritsevast loodusest,

siis on leitud, et suurem bakterite elurikkus keskkonnas tagab ka inimese kehas parema kasulike bakterite mitmekesisuse. See aga omakorda parandab näiteks seede- ja immuunsüsteemi tööd.

Üks huvitav seos südame-veresoonkonna tervise ja linnapuude vahel leiti Californias, kus tuvastati, et piirkondades, kus on puude mitmekesisus suurem, esineb inimestel südame-veresoonkonna haigusi vähem. Ning Saksamaa linnaosades, kus on rohkem puid, oli antidepressantide kasutus väiksem, eriti just madalama sissetulekuga piirkondades.

Vast kõige lihtsamini tajutav on rohealade kasu füüsilise aktiivsuse ning ajaveetmise kohana. Mida mitmekesem on roheala, seda rohkem on viise,

kuidas inimesed saavad seda kasutada. See on oluline, sest meie huvid ja vajadused sõltuvad vanusest, soost, sissetulekust ja paljust muust.

Elurikkus kui planeerimisabiline

Nii linnaplaneerijatel, maastikuarhitektidel kui ka linnaaedade omanikel on erakordne võimalus aidata linnaruumi tuua rohkem looduspõhiseid lahendusi ning mitmekesiseid rohealasid, mis teenivad nähtamatult laiemaid ühiskonna huve. Elurikkus aitab inimestel tajuda linnaosa turvalisemana ja nende vajadustele paremini vastavana, loob meeldivaid ühise ajaveetmise võimalusi kohalikule kogukonnale ning loomulikult tõstab ka kinnisvara väärtust. Linna jaoks aitab see parandada inimeste tervist

ning elukvaliteeti, vähendades nii kohaliku omavalitsuse ja riigi kulutusi teravshoiusüsteemile. Rääkimata sellest, et mitmekesised rohealad parandavad linna mikrokliimat, vähendavad õhusaastet, leevendavad kuumasaari ja hoogvihmadega kaasnevaid üleujutusi.

Rohealade, sh nii parkide kui ka koduaedade rajamisel ja haldamisel on oluline meele pidada, et tasakaal keskkonna, liikide ja elupaikade kaitse ning isiklike/ühiskonna kasude vahel on oluline. Ning et roheala ei ole lihtsalt roheala, vaid sellega kaasneb palju silmaga nähtamatut kasu inimestele. Seega tasub mitmekesiseid rohealasid vaadata kui investeeringut meie tervisesse ja heaolusse ning võtta vastutus nii inimeste kui ka looduse seisundi eest.

Virge Võsujaalg

Kes ei tahaks oma aias selliseid tegelasi kohata?

Siilid tahavad aedade vahel liikuda

Aprilli hämaratel öhtupoolikutel võib teravam silm märgata aia- või parginurgas sibamas vast talveunest ärrganud siile. Aedades ja parkides siilidele meeldib, kuid üha siilikindlamalt ehitatavad aiapiirded takistavad okaskerade vaba liikumist ja sunnivad neid üha rohkem teid ületama.

Paljud inimesed ei pruugi olla kursis, et Eestis leidub lausa kahte liiki siile. Enamik meist on kohanud harilikku siili, kes on levinud üle Eesti. Tegelikult võib Eesti lõunapoolsetel aladel kohata ka kaelussiili, keda eristab harilikust siilist tumepruunim karvkate näopiirkonnas ning silma juurest alla jooksev valge triip. Tartu siile võiks vaadata tähelepanelikuma pilguga, sest siin võib leiduda mõlemat siililiiki.

Linnades on siilide meeliselpaikadeks eramajade ja korterelamute aiad, kuid neid võib kohata ka parkides, mänguväljakutel või muudel linna rohealadel. Kõige rohkem meeldivad siilidele just aedade ja parkide metsikud alad, kuhu on mõnus varju pügeda ja pesa ehitada. Lisaks leidub seal ka rohkem putukaid, vihmausse, tiguseid ja konni, kellest siilid peamiselt toituvad. Siilid on aiaomaniku suured sõbrad, kes hoiavad kontrolli all aiataimi kahjustavate putukate ja tigude arvukuse. Ei tasu ka imestada, kui oma terrassi või puuriida all siili märkate – ka sinna võivad siilid pesa teha.

Siilid on hämarikuloomad, kes liiguvad ringi peamiselt öösi. Ühe öö jooksul võib siil toiduotsingutel läbida mitu kilomeetrit. Aedade puhul on siilide jaoks väga oluline nende ühenduvus teiste aedade või rohealadega, et siilidel oleks võimalik vabalt toitu ja kaaslast otsida või ohu korral põgeneda. Tänapäeval on paljud aiapiirded siilidele läbimatud, mis sunnib siile üha rohkem ringi liikuma ja autoteid ületama, et lõpuks leida aed, kuhu sisse pääseb. Oma aiapiiret tasuks hinnata siili pisikeste mustade silmade läbi: kui siil sinu aiapiirde alt läbi ei mahu, tuleks sinna teha siilivärv.

Kuidas siiliväravat teha? Esmalt vali siilivärava jaoks sobiv koht. Siilivärava parim asukoht on kahe maja vahelises aiapiirdes, mis võimaldab siilidel ohutult ja vabalt aedade vahel liigelda, sattumata tänavale. Kui elad aga vaikselt tänaval ja sinu tänavapoolse aiapiirde ääres ei ole kohe autotee, vaid roheala, võid siilivärava teha ka tänava poole. Siiliväravat on lihtne rajada. Selleks lõika oma aiapiirdesse 13 × 13 cm auguke, kasutades puidust aiapiirde puhul näiteks käsisaagi või võrkaia puhul tange. Ja naabritega koos siilivärava tegemine on veel eriti tore, sest mis oleks vahvam ühine tegevus kui siilide elu paremaks muutmise!

KATARIINA KUUSARU

Kleidivõlumaa Supika veerel

Tekst ALIIS LIIN

Oleme harjunud mõtlema Supilinnast kui palju erinevaid võimalusi pakkuvast keskkonnast. Ometigi, kui on vaja pidulikku kleiti kooli lõpetamiseks, presidendi korraldatavaks balliks või kas või pulmadeks, siis enamik meist ei mõtle esimese asjana, et seda tuleks otsima tulla Supilinna. Aga võib-olla peaks. Sest tuleb välja, et Tähtvere tn 65 kollasest majast, A. Le Coqi õlletehase ja Tartu laululaava vahetust naabrusest, saab kleidi nii nendeks sündmusteks kui ka mitmeteks teisteks.

Kleidipood sai alguse kümme aastat tagasi pluss-suuruses kleitide müügist, sest nende järele oli nõudlus suur. Finantsharidusega Aire Nelk, kes varem oli töötanud logistika ja hotellinduse valdkonnas, hakkas kleite tooma Ameerikast, hiljem ka Inglismaalt. Huvi oli ja müük veebipoe kaudu läks hästi, aga paljud tahtsid kleiti enne ostmist proovida ja nõnda sai avatud pärispood Tartu vanalinnas, Küttri

tänaval. Keskkond oli suurepärane ja kliendid leidsid poe kiiresti üles, kuid siis tuli koroonaaeg ja tühjad tänavad ja kleidimüügi täielik lockdown. Aire andis poeruumid vanalinnas ära ja kolis kleidid Tähtvere tänava majja, kuhu ta koos mehe ja kahe lapsega oli endale kodu loonud. Peagi aga ilmnes, et eesti naised kleidikandmisest siiski loobunud ei olnud, müük veebipoe kaudu edenes ning jälle hakkas pihta see, et kliendid

tahtsid kleite kohapeale proovima tulla. Ei jäänudki Airel muud üle, kui nad enda juurde koju kutsuda ning järk-järgult maja esimene korrus poele loovutada ning enda pere elu teisele korrusele kolida. Ja nüüd ongi Airel kodus täievoliline kleidipood – kindlaksmääratud lahtiolekuaegade, kutsuvate siltide, värvikireva kleidivaliku ja alati lahke pere-rahvaga.

Kleidipoes kogu aeg juhtub

Tore on, kuidas tüdrukud tulevad üksik-asjaliku pildiga, millist kleiti nad tahavad – tihti roosat ja külluslikku ning just väga kindla tegumoega. Väga tavaline on aga, et ära lähevad hoopis sirge mustaga. Alles kohapeal saavad aru, mis tegelikult sobib ja kandja kauniks teeb. Noorte tüdrukutega on üldse lusti ja naeru palju. Tulevad sõbrannadega, proovivad kümneid kleite ja klõpsivad sadu pilte,

Regina Kõrgesaar

Kõik supilinnased ja Supilinna Tirina lugejad saavad kuni maikuu lõpuni Kleidipoes 10% soodustust, kui ütlevad salasõna „SUPILINN“.

Valikus on nii igapäevaseid kleite kui ka neid, millega presidendi vastuvõtule minna

teevad videokonsultatsioone ja -presentsioone pere ja sõpradega. Just neile mõeldes oli ka suuremaid proovikabiine vaja ja poe osa tuli veelgi laiendada. Kevadel ongi Kleidipoes kõrghooaeg, koolilõpukleidid on kõige minevam kaup. Tihti tullakse kogu perega. Tore on, kui isad on kaasas. Eks ikka selleks ka, et oleks, kes pärast ostude eest maksa, aga nad on muidu ka väga asjalikud. Armas on vaadata, kuidas isal läheb silm särama, kui tüdrit võib-olla oma esimeses pidulikus kleidis näeb.

Kliendid tulevad ka Tallinnast ja Lätist, kleidid Poolast

Aga Kleidipoe kliendid on tegelikult väga eripalgelised. Ja tullakse nii lähedalt kui kaugemalt. Päril paljud tulevad Tallinnast, aga on tulnud ka näiteks Lätist. Kui veebruari lõpus, pärast vabariigi aastapäeva puhul korraldatavat presidendi vastuvõttu päevalehed ikka lahkuvad, kui mitmel külalisel oli sel korral seljas ühe või teise Eesti moelooja looming, siis Aire saab uhkelt öelda, et selle aasta vastuvõtul kandis tema Kleidipoe kleiti viis presidendi külalist.

Praegu tuleb suur osa kleitidest Poolast. Aire kiidab, et Poola riie kvaliteet

on väga heaks läinud, muidugi kui üles leida õiged tootjad. Ei meenuta kuidagi varasemat Sepa turu kaupa. Hea hinnaga saab väga kauni ja kvaliteetse kleidi. Valikus on ka pruutkleite. Eriti need, kes väiksemas ringis pulmapeo teevad, otsivad tihti ka lihtsamat ja mõistliku hinnaga kleiti. Kui soovitud poes kohapeal parasjagu ei ole, siis oskab Aire igaühe soovidele täpselt vastava kleidi kas või maa alt või maa pealt üles leida. Tema teadmine nii Eestis kui ka laias maailmas pakutavast kleidivalikust on muljetavaldav. Ja koostöö konkurentidega – teiste Tartu kleidipoodidega –

Kui soovitud poes kohapeal parasjagu ei ole, siis oskab Aire igaühe soovidele täpselt vastava kleidi kas või maa alt või maa pealt üles leida.

SUPILINNA ÄRI

on ka hea. Kui esialgu saatis Aire enda kliente, kes tema juurest seda kõige omamat parasjagu ei leidnud, Riimäe kleidipoodi ja Oliveri poodi õnne katsuma, siis nüüd tulevad talle endale juba kliendid, kes ütlevad, et sealt soovitati.

Supilinnased Kleidipoodi!

Ega Supilinna rahvast palju ei käi. Võib-olla ei leita üles või lihtsalt ei tihata sisse tulla. Et kas on äkki kellegi kodu või kuidas ma niimoodi lähen. Kõrval A. Le Coqis töötavad naised käisid iga päev mööda ja piidlesid poodi. Lõpuks tulid ikka sisse ja ütlesid, et pidid pikalt julgust koguma, et vaatama tulla. Aire sõnul oli üks Supilinna naine öelnud, et tegelikult võiks iga kord, kui uus partii kleite tuleb, lipu [Supilinna lipu muidugimõista – Aliis Liini täiendus] õue peale masti üles tõmmata – siis on teada, et uued kleidid on saabunud ja tasub vaatama tulla.

Loodetavasti siis sõna Supilinna oma kleidipoe levib ja üha enam supilinnasi avastab, et pidulikkude kleiti või ka lihtsalt kaunist suvekleiti ei tule tööpoolest otsima minna kusagilt kaugelt, vaid see võib peita ennast siinsamas, meie armastatud Supikas.

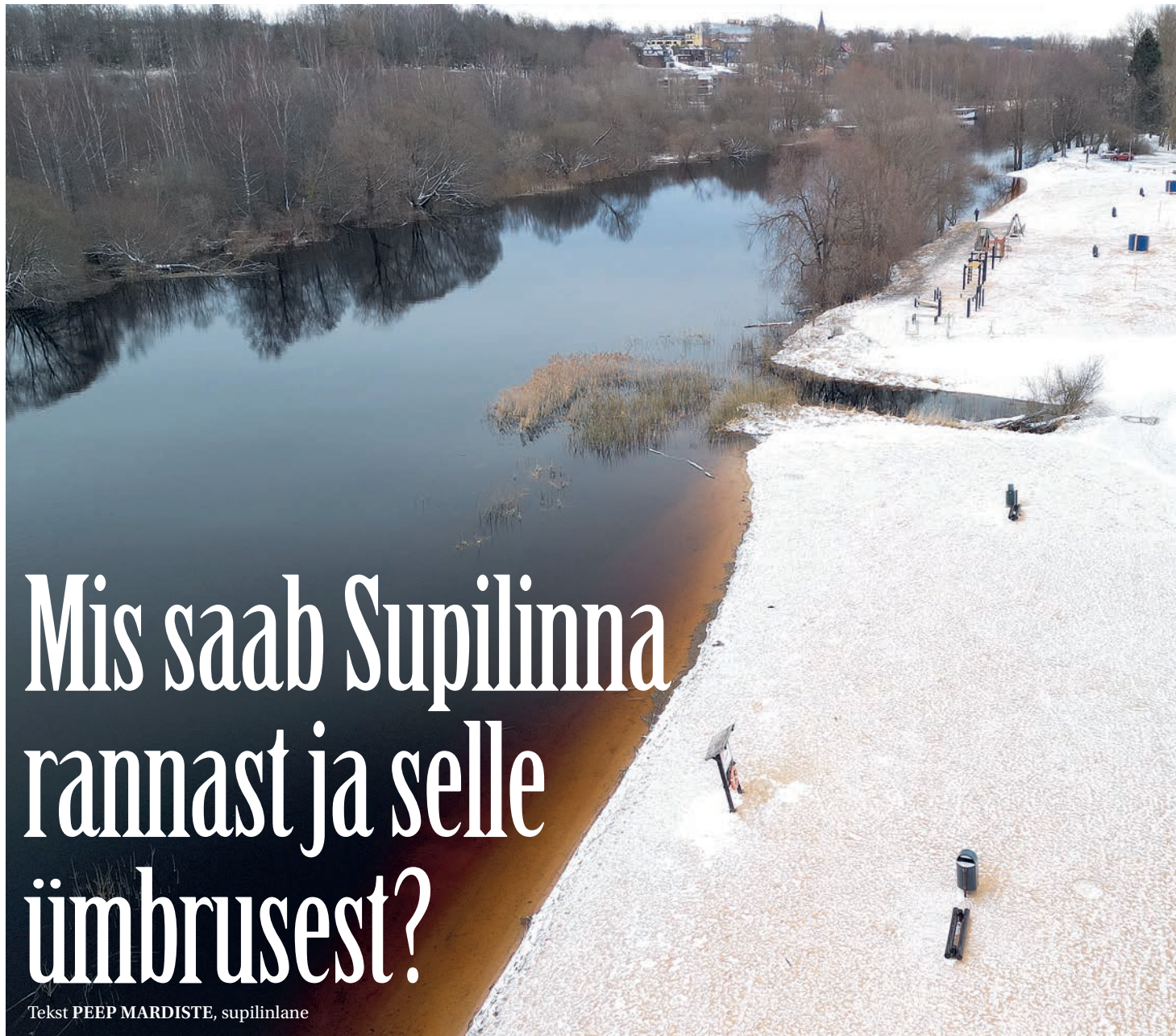
Regina Kõrgesaar

Aliis Liin

↑ Kleidipood on avatud teisipäevast laupäevani. Otsi üles kollase aiaga kollane maja õlleka vastas ja mine kaema!

← Kleidipoe perenaine Aire Nelk teab kleitidest kõike – mine ja küsi!

Mis saab Supilinna rannast ja selle ümbrusest?

Tekst PEEP MARDISTE, supilinlane

Aasta eest tabas supilinalasi ehmatus, kui linnavalitsus soovis ilma igasuguse eelhoiatuseteta hakata rajama äsja korrastatud konnatiigi taha rohealale 87 kohaga autoparklat Supilinna ranna (Emajõe vabaujula) külastajatele. Kohalike kiire sekkumise tõttu jäid puud langetamata ja parkla ehitamata, aga ujumisala laiema plaaniga liigutakse edasi ja Supilinna Selts on saanud sõna sekka öelda.

Linnavalitsus on tellinud ehitusprojekti, mis oleks Emajõe vabaujula ehk Supilinna poolse ujula ala rekonstrueerimise aluseks. Projekt hõlmab kogu rannaala kuni lõkkeplatsini Jänese matkaraja alguses. Linna esindajad on projekti eesmärgina nimetanud ranna „korda tegemise” kõigile linlastele suunatud atraktiivse ja senisest suurema külastajate arvuga kohaks. Lühidalt – rohkem atraksioone lastele ja sporditegijatele, parem juurdepääs autodega.

Linnavalitsuse ja projekteerijate esindajad tutvustasid plaane avalikkusele 18. juunil 2024 laululaval ja said palju erisuguseid kommentaare. Vabaujula ja parkimise teema jõudis koguni ETV uudistesse, kohalikest uudistekanalitest rääkimata. Supilinna Selts esitas projektile kirjalikult kokku 13 muudatusettepanekut. Mõnevõrra muudetud projekti arutati seltsi ja linnavalitsuste esindajate vahel uuesti 2024. a oktoobris.

„Metsikum” rand?

Milles on seisnenud peamised arutelu-kohad Emajõe vabaujula ümberkorraldamise osas? Supilinna Selts saatis koos teiste vabaühenduste, teadlaste ja Tartu 2024 saadikutega linnale ühise nägemuse, mille peamine soovitus oli jätta vabaujula „metsikuma” ilmega rannaks, vastukaaluna vasakkalda moodsale linnaujulale, kuhu on hiljuti rajatud palju põnevaid atraksioone ning kuhu saab autoga lihtsasti lähedale. Selliselt tekiks erinevate eelistustega rannakasutajatele selge valik – tehislikum atraksioon täis linnaujula või looduslikum Supilinna poolne vabaujula, autoga randa või väike jalutuskäik. Vabaujula pisut „metsikum” ilme sobituks hästi hiljuti taastatud Supilinna tiigi, sealse linnalooduse matkaraja, dendropargi ja Jänese matkarajaga,

Kristjan Teedema

Suurvee ajal on Supilinna randa jagav kraav vett täis, suvel aga vaevu märgatav. Kraavitagune osa rannast (pildil eespool) võiks ka pärast rannaala uuendamist jääda looduslikuma ilmega

mis võiks koos toetada liigirikkust ja looduslähedast ilmet.

Linnavalitsusele pole „metsikuma” ranna idee väga meelepärane olnud. Arutelude tulemusena on projektis siiski vabaujula juurde plaanitud plastist ja metallist atraksioone pisut kokku tõmmatud ja kaalutakse puidu suuremat kasutust. On lootus, et kompromissina jääb ümberehitatava vabaujula tagumine, „kraavitagune” osa pisut looduslikuma ilmega ning seal saab olema vähem tehnikliku kila-kola. Tundub, et liivaranna tagant Jänese matkarajale suunduv kõnnitee tuleb vastavalt meie soovitusel sõelmetest kattega, mitte algselt plaanitud asfaldiga.

Linna 2025. a eelarves ehitamiseks raha pole ja seega võib rannaala rekonstrueerimisprojekti teemal veel arutelusid tulla.

Iga-aastane nuhtlus Supilinnas — pori ja tolm

Vanasti oli talved külmad, mistõttu porist aega saime kogeda peamiselt sügisel ja kevadel, nüüd aga on pori tänavatel sügisest kevadeni ja suvel ka vihmasel ajal. Lisaks kimbutab meid kuival ajal tolm.

Kust tuleb tolm (ja pori) ja kuhu kaob raha? Raha kohta ei oska öelda, küll aga kahe esimese tulemise ja päritolu kohta.

Supilinnas on kõik Tähtvere nõlvast jõeni kulgevad tänavad ja pool Oa tänavat kõnniteedeta. Iga auto, mis seal väljaspool asfaldi pargib, tekitab pori ja viib selle tänavatele laiali. Iga hoov, mis ei ole kõvakattega (kivi või killustik/kruus), toodab pori. Näiteks Herne tänaval on paar hoovi, kus autod seisavad poole veljeni poristes roobastes. Kartuli ja Piiri tänaval on autod tee kõrvale tekitanud korralikke porimülkaid ja sinna pargitakse üha uuesti ja uuesti. Iga kord neist porimülgastest mööda kõndides vaatan ja mõtlen, et kuidas need inimesed küll porivabalt oma koju saavad – kas see neid endid ei häiri? Kõik see pori paraku ei jää sinna parkimiskohale või hoovi. See tuleb tänavale ja jõuab porina kõigi supilinnlasteni. Tolmuna jõuab see tuppa aknalauale ja kopsudesse. Ja siin ongi vastus küsimusele „Kust tuleb tolm (ja pori)?” – me ise tekitame seda.

Üleskutse supilinnlastele – mis oleks, kui kõva pinnase saaksid oma maja esine parkimiskoht ja hoovides (vähemalt) autode sissesõidutee ja parkimiskoht? Killustiku tonnihind ei ole ulmeline. Näiteks (nimesid nimetamata) leidsin internetist firma, mis pakub killustikku hinnaga 12–13 €/tonn, transport Tartu piires umbes 43 €. Koorem 15 tonni killustikku, kõik kokku umbes 250 €.

MAIA UUSKÜLA

Rahvusarhiiv, EAA.2111.1.15431

Selline nägi välja äsja istutatud papliallee Emajõe paremal kaldal 1930ndatel. Foto on tehtud umbes praeguse Konnatiigi keskelt vaatega ülesvoolu Supilinna ranna suunas. Taamal võib näha tollast rannapaviljoni

Ametnik ei hammusta!

Tekst MARIA SILLA, Tartu Linnavalitsuse arhitektuuri ja ehituse osakond, kultuuriväärtuste teenistus

Minu nägemisväljas on miski-pärast olnud alati paralleelselt sellega, mis *on*, ka see, mis *on olnud*. Olen õppinud restaureerimist ja muinsuskaitset, ning see *olnud*, millega olen erialaselt tegelenud, on siiani põhiliselt arhitektuuri-pärand. Töötanud pikki aastaid sel erialal, olen näinud pörkumisi soovide, vajaduste, võimaluste ja piirangute vahel, kuid alati jõudnud arusaamisele, et lahendused on võimalik leida.

Tundub, et palju on kinni mööda-rääkimises ja on veel ruumi pärandi kommunikatsioonile. Inimene võib tunnetada pärandikaitset arengupidurina või et kellelgi teisel on õigus otsustada, kuidas tema peab elama. Omaavalitsus peab seisma selle eest, et inimesel on hea ja turvaline elada, aga tagama ka väärtuste säilimise. Selleks on omaavalitsusel vaja linna-elaniku abi.

Linn tahab olla mõttekaaslane

Supilinna miljööala värske spetsialistina tahan olla eelkõige mõttekaaslaseks, kui peaks olema tekkinud olukord, milles leiad end kimbatuses. Näiteks siis, kui igipõlise supilinnlasena põlvest põlve edasi antud kodus elades ja toimetades ei saa enam aru, mida bürokraatia sinust tahab. Või inimesena, kes on endale hiljuti leidnud Supilinnas kodu ning soovib seda oma käe järgi seada.

Või oled hoopis arendaja või arhitekt, kes näeb midagi, mis ei ole ehk kohe kohalikule inimesele iseenesest-mõistetav, kuid võiks olla siiski piirkonna elu rikastav. Olen tihti täheldanud,

et ruumiloomes võib piirang anda hoopis tiivad. Kui kaitsealusel hoonel või kinnistul on piirangud, sunnib see teisi lähenemisi otsima ning võib anda kokkuvõttes märksa paremaid lahendusi kui piiranguteta tühi plats, mis mõnel juhul võib mõjuda hoopis inspiratsiooni ja teistmoodi mõtet pärssivalt. Tunnetan ka paljuräägitud elutempo erinevust pealinna ja Tartu vahel. Tartus on tunda rohkem rahu ja mõttevabadust, mis annab võimaluse lihtsamaks suhtluseks kohaliku elaniku ja omaavalitsuse vahel. Seega ka parema võimaluse olla teineteisele abiks.

Hoiame ühiselt väärtusi

Tegelikult on kõik lihtsam kui esmapilgul tundub, sest õnneks on meil ühine eesmärk (meeldiv ajalooline elukeskkond) ja raamid (Tartu üldplaneering). Väärtused, miks on Supilinnas hea elada, on tõenäoliselt samad, mida kultuuriväärtuste teenistus on kutsunud hoidma. Nüüdseks veidi üle aasta Tartu linnavalitsuses töötanuna võin kinnitada, et kõik kultuuriväärtuste teenistuses on väga toredad ja lahked inimesed ning oma ala entusiastid, kes on hingega oma töö juures. Soovitan tulla julgelt nõu küsima või muljeid jagama, olgu muinsuskaitse,

Pille Vilgota

↑ Supilinnas on metsikust, õhku ja isikupära. Et need säiliks, on ehitamiseks kehtestatud reeglid

← Maria Silla ja Supilinna kassid on ühel nõul, et miljööala on kõigile olenditele mõnus elukeskkond

Helen Hiimaa

arheoloogia või miljöõ teemadel!

On hea meel, et taastunud on ka vahepeal peatatud restaureerimistoetuse taotlemise võimalus, mis mõeldud kompenseerima asjaolu, et restaureerimistööd võivad vahel olla keerulisemad ja kallimad (siinkohal kasutan võimalust rõhutada, et mitte alati) kui uuega asendamine. Toetust saab taotleda avatäide ja fassaadidetallide restaureerimiseks. Selleks aastaks on taotluste esitamise tähtaeg küll möödunud, kuid loodame, et traditsioon säilib. Uuri lisa siit: tartu.ee/restaureerimistoetused.

Miljöõalal elamine on privileeg, mida usun, enamik inimesi hästi tunnetab, kuid lisaks võib sedasid vaadata eelises ka ehitustegevuses ettetulevast bürokraatiarägistikust läbi tungimisel. Iga sugune ehitamine vajab lube ja suhtlust omavalitsusega, mis võib vahel tunduda kui võõrasse metsa eksimine. Miljöõalal on aga minu hinnangul selge eelis, sest teeots, kust minema hakata, on palju paremini märgistatud ning õigest kohast pihta hakates saavad kultuuriväärtuste teenistuse töötajad olla abiks ka järgmise ning ülejäärmise teeotsa kätte juhutamisel. Nii võibki see minek läbi tundmatuse kulgeda lihtsamalt kui esialgu kardetud!

Kui ei ole tekkinud põhjust varem kohtuda, siis Supilinna päevadel on kultuuriväärtuste teenistus kindlasti kohal. Astu ligi, puhume tõrts juttu!

Tirina retsept: Käki kõrvitsakuklid

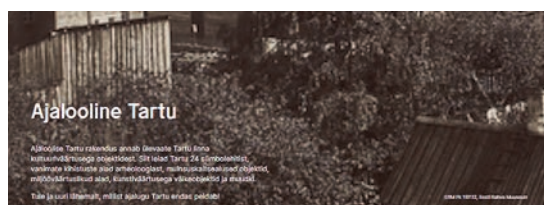
Kohvik Kakk oli kuulus oma imemaitsvate kõrvitsakuklite poolest. Kohvik on nüüd küll suletud, kuid ega kõrvitsakuklid meie elust seepärast veel kaduma pea. Avaldame seekord kokandusrubriigis nende retsepti. Sobiv supp kuklite kõrvale vali oma lemmikute seast või leia vahva retsept mõne varasema aasta Tirinast.

10 kukli jaoks läheb tarvis

- 250 g käesooja kõrvitsapüreed. Eriti hea on muskaatkõrvits, aga ka tavaline sobib. Käkis röstisime kõrvitsakuubikud ahjus pehmeks ja seejärel püreestasime.
- 50 g suhkrut • 25 g presspärm • 10 g soola
- 100 g õli • 500 g jahu • soolahelbeid
- lisaks ürdi-küüslauguõli jaoks veel veidi õli, küüslauku ja rohelist sibulat

1. Pudista pärm käesooja kõrvitsapüree sisse.
2. Sega kausis kuivained (jahu, sool, suhkur).
3. Lisa kõrvitsapüreele kuivained ja õli ning sega kokku.
4. Sõtku nagu tavalist pärmitaigna, kuni taigen on ilus, sile ja ühtlane.
5. Pane taigapall kaussi ja lase sooja kaetult kerkida mitmekordseks.
6. Jaga kenasti kerkinud taigen 90 g tükkideks, tee kuklid ja aseta uuesti kerkima. Kergitada võib nii ahjuplaadil kui ka -nõus, aga eesmärk on, et pallid kerkiksid kokku.
7. Kui pallid on suureks ja uhkeks kerkinud, pintselda neid õliga ja aseta 15 minutiks 190-kraadisesse ahju. (Tuleb veidi vastavalt oma ahjule timmida.)
8. Vahepeal saab teha ürdi-küüslauguõli. Selleks purusta saumikseriga toiduõlis paar küüslauguküünt ja rohelist sibulat.
9. Kui kuklid on ahjus kaunitult kuldseks küpsenud, siis kohe ahjust välja võttes pintselda neid ürdi-küüslauguõliga ja puista peale soolahelbeid.

Retsept ja foto MAARJA MAATEE

Ajalooline Tartu

Ajalooline Tartu on loodud ajaloost ja ajaloolisest kultuuriväärustusest. Siin leiad Tartu 24 sümboolset, vanimaid hoonetaid ja arhitektuuri, muinsuskaitseobjekte, ajaloolisi kaarte, ajaloolisi fotosid ja palju muud. Tähtsaks on, et kõik on tasuta ja saadaval, nii et saad Tartu ajaloo kohta palju teada.

Sümbolehitised

Arheoloogia

Skulptuurid

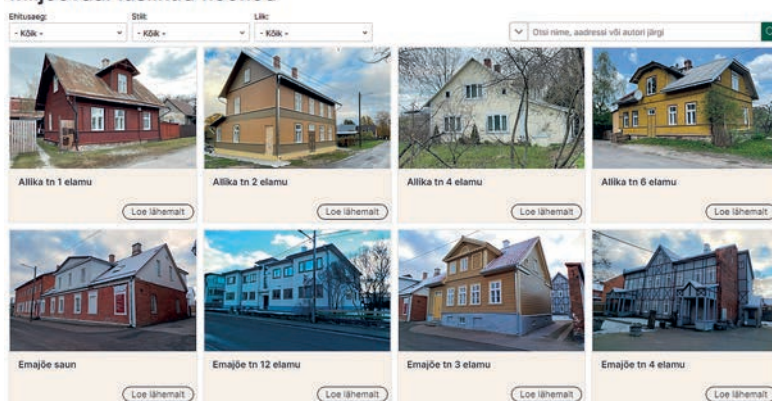
Muinsuskaitse

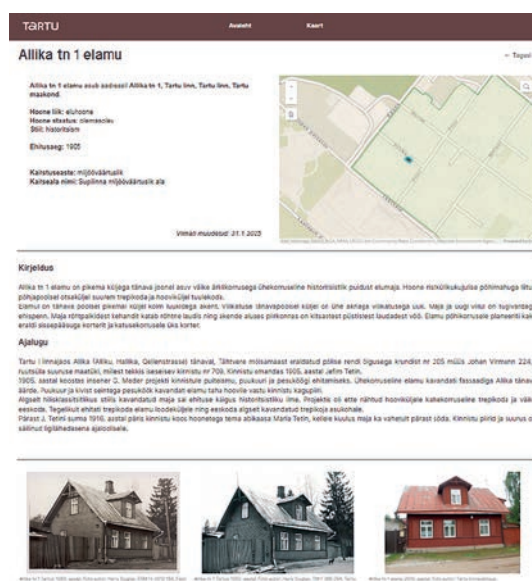
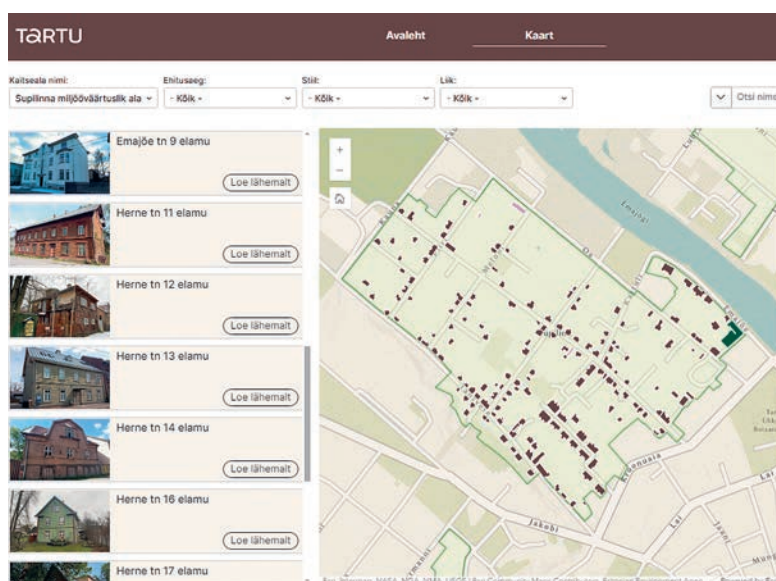
Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikud hooned

Ajaloolise Tartu rakendusest leiab infot kõigi Supilinna miljööväärtuslike majade kohta

Linna lugu kliki kaugusel

Tekst KULTUURIVÄÄRTUSTE TEENISTUS

Tartu Linnavalitsuse arhitektuuri ja ehituse osakonnas on loodud põnev rakendus „Ajalooline Tartu”, mis tutvustab linna kultuuriväärtuslikku kihistust – vanu hooneid, mälestusmärke, sildu ja muud põnevaid.

Rakendus (ajalooline.tartu.ee) on mõeldud nii tartlastele kui ka kaugemalt tulijatele. Siia on koondatud erinevaid seiku Tartu ajaloo kohta. Kui riikliku tähtsusega muinsuskaitsealuseid objekte kajastab kultuuriväärtuste register (register.muinas.ee), siis Ajaloolise Tartu rakendusest leiab infot ka lihtsamate puumajade, kahekoruseliste kuuride ja pesuköökide kohta. Rakendusest leiab lühikese ajaloolise ja arhitektuurse kirjelduse, ajaloolisi fotosid ning mis eriti tänuväär, viited algsetele

projektidele ja dokumentidele, kust täpselt edasi uurida. Nii on rakendus huvitavaks kaaslaseks linnas jalutajale, kuid saab olla abiks ka uurijale, andes kätte algpunkti, kust edasi minna. Leheküljel on kohandatud ka mobiiltelefoni vaatesse, nii et seda saab edukalt kasutada ka tänaval kõndides.

2024. aasta algul valmis Ülejärel asuvate miljööväärtuslike alade osa. Supilinnalasele on just nüüd hea meel ajaloolise linnaruumi objekte kajastavat kaardirakendust tutvustada põhjusel, et värskest

on rakenduse lisandunud Supilinna, Kastani tänava ja Toometaguse miljööväärtuslike alade hooned. Lisaks leiab nüüd lehelt ka Tartu linnas paiknevate mälestusmärkide ja skulptuuride info.

Rakendus on jätkuvalt tegemisel. Praeguse seisuga leiab infot ainult miljööväärtuslike hoonete kohta, muude hoonete andmed on kavas lisada siis, kui kõikide miljööväärtuslike alade miljööväärtuslike hoonete andmed on rakendusse lisatud. Järgmistes etappides lisanduvad veel Karlova, Tähtvere ja Tammelinna miljööväärtuslikud alad ning mälestised ja muinsuskaitseala (vanalinn) hooned. Kuna kaardirakendus on veel loomisjärgus ja jooksvalt täienev, siis on oodatud ka kasutajate tagasiside aadressil aeo@tartu.ee. Mõnusat uurimist!

„Meie Tartu” nüüd avatud!

Tekst ROBERT VARIK, linnamuuseumi kuraator

Niisiis, 2024. aasta juuliku alguses avas Tartu Linnamuuseum kauaoodatud linnaosade näituse „Meie Tartu”. Näitust on peaaegu aasta jooksul külastanud tuhanded inimesed ning tagasiside on olnud positiivne. Selle aasta alguses premeeriti näituse meeskonda ka muuseumide aastaauhinna ehk muuseumirotiga kogukonna sõbra kategoorias. Missugune see näitus siis lõpuks välja tuli?

Näitus püüab igale Tartu linnaosale omistada erilist iseloomu, mis teeb selle kohalikele armaks ja omaks. Seda iseloomu annavad edasi näituse disain (igal linnaosal on oma spetsiifiline kujundus ja fookus) ning kümned ja kümned lood, mida kohalikega tehtud intervjuude vahendusel saab näitusel lugeda ja kuulata. Näitusel on ka arvukalt vitriine, kuhu inimesed on toonud ise esemeid ja fotosid, mis nende arvates näitusele sobivad ja avavad sügavamalt Tartu ja selle linnaosade võlu. Osad vitriinid on näitusel veel pooltühjad ning ootavad täitmist. Olgu see siin üleskutseks kõigile näitust täiendama tulla!

Supilinn linnaosade näitusel

Pöörame nüüd pilgu asjakohase Supilinn osa poole näitusel. Koostöös Supilinn Seltsiga sai selgeks, et Supilinn iseloom avaldub õdusas vana puitmaja kõõgi keskkonnas. Seal, kus nurrub kass, podiseb pott ja aknast paistab puude vahelt õllefabriku torn. Samuti on ruumi nurgas Supilinnale tüüpiline n-ö Tartu tüüpi ahi, millel olevalt ekraanilt saab vaadata intervjuusid kohalikega ning laua ümber on koha sisse võtnud kaks supilinnlast, kelle lõi Tartu skulptor Inga Tomson.

Hiljutine huvitav täiendus pärineb Tartu kunstnikult Olivia Müller-Mölderilt, kes tõi näitusele portree oma isast Aleksander Müllerist ehk Mülleri Sassist, keda paljud mäletavad legen-

Supilinn ruum
„Meie Tartu”
näitusel

2 x Mailis Vahenurm

Näituse menukaim eksponaat: Annelinna vana lift!

daarse supilinnlaste ja n-ö Tartu vaimuna. Kuna kunstnik oli üsna noor, kui tema isa meie hulgast 2013. aastal lahkus, jättis ta portree kõrvale ka märkmiku. Ta loodab, et näituse külastajad, kel on tema isast mälestusi, jagaksid neid temaga.

Kui märkmik aja jooksul täitub, lubasime me märkmiku talle tagastada. Seega veel üks üleskutse. Need, kel Mülleri Sassist mälestusi, tulge jagage neid meie muuseumi ja tema perekonnaga!

Olete kõik lahkesti näitusele oodatud!

Taavet Bergmanni abiraha

Tekst LEA TEEDEMA

Tänavusel raamatuaastal on põhjust meelde tuletada kunagist Tähtvere tänava majaomanikku Taavet (David) Bergmanni. Tema valduses olid elumajad 29 ja 31. See kaasaegsete sõnul vaikne ja tagasihoidlik mees, tsaariarmee eruallohvits, pani 20. sajandi algul 500-rublase annetusega aluse Taavet ja Sophia Bergmanni nimelisele abirahale (fondile). See oli mõeldud „Eesti kirjanduse edendamiseks ja eesti soost õppiva noorsoo toetamiseks”.

Ametliku nimega David ja Sofia Bergmanni nimelise Abiraha põhikiri kinnitati 18.03.1904. Põhikirja kohaselt tuli põhikapitali protsentidest toetada nii eesti raamatute kirjastajaid kui kirjutajaid ning anda eesti õppivale noorsoole rahalist abi. Abi küsinud õppurid pidid olema hoolsad ja laitmatu ülalpidamisega. Abiraha anti nii tagastamatu toetusena kui ka protsentideta laenuna.

Abiraha tegevust juhtis Taavet Bergmanni heakskiidu saanud seitsmeliikmeline valitsus, mille eesotsas oli Heinrich Koppel, liikmed Kaarel Parts, Jakob Hurt, Jaan Tõnisson, Oskar Kallas, Jaan Jõgever ja Villem Reiman.

Taavet Bergmanni algatus langes viljakale pinnale. Kapitali kasvatamiseks otsisid võimalusi ka kõik selle valitsuse liikmed. Nii pöördus Heinrich Koppel Mattias Johann Eiseni poole, kes sai oma emalt kasutada 5000 rubla. Viimane oligi lahkesti nõus teatud tingimustel raha eesti kirjanduse edendamiseks annetama. Et selline raha paigutamine võis tema sugulaste hulgas viha ja vaenu tekitada, palus ta oma ema nime mitte avalikkuse ette tuua. Seetõttu läks annetus 1905. aastal sihtasutuse juures kirja kui Eesti Eide Kapital. Väiksematele annetustele lisandus edaspidi teisigi erikapitale, nt Tõnis Nälgi, Jüri Pariku, Arnold Jürgensi ja Jaan Naarise, Anna ja Peeter Nilbi, Juhan Peetsu, Mathias Wühneri, Arnold Breti, Tallinna börsikomitee, Jaan Tõnissoni, Oskar Kalda ning Eduard Kirodari kapital.

Carl Schulz, Rahvusarhiiv, EAA.2105.1.1047

Taavet Bergmann oli tagasihoidlik mees, kes soovis panustada Eesti kirjanduse edendamisse

Bergmanni kodumaja (Tähtvere 31) 1982. aastal

Harry Duglas, ERM, Fk2003.72.317763

Taavet Bergmanni ausamba kavand, 1939. Kavandi autor on Paul Mielberg

Toetati eestikeelset õpet

Tegevuse algaastatel olid jagatavad summad veel üsna napid. 1905. aasta veebruaris anti luba poeg- ja tütarlaste-gümnaasiumides ning reaalkoolides fakultatiivselt ja eritasu eest eesti keelt õpetada. Õppemaksule lisas see aastast 5–6 rubla juurde. Paljudele õppuritele käis see üle jõu. Bergmanni fond eraldas 1906. aastal eesti keele tundide eest tasumiseks 100 rubla. Kuulutati välja konkurss eestikeelsete õppematerjalide koostamiseks teemadel rahvalik füüsikaõpetus, loomatoidu küsimus ja kodumaa tundmine (mõeldud algkoolide õpperaamatuks). Toetati ka õppijaid. 1909.–1910. aasta tegevusaruandes nenditi, et kirjanduse edendamine on esialgu kõrvaliseks jäänud, sest „õppijate puudus on nii suur olnud, et siin karvas on olnud aidata, kus veel kopik karvas oli”. Toetuste andmine ei lõppenud ka I maailmasõja ja Vabadussõja ajal. Tegutsemisaja jooksul sai fondist abi üle 900 inimese, nende hulgas oli eri kutsealade õppureid, üliõpilasi, kunstnikke, kirjanikke, muusikuid.

1932. a oli kogu abiraha suurus umbes 120 000 krooni. 25.10.1935 kinnitati uus põhikiri. Eesmärgid jäid samaks, fondi ametlikuks nimeks sai Taavet Bergmanni Abiraha sihtasutus. Valitsuse liikmete arv tõusis kümneni, otsese asjaajamisega tegeles juhatus, varade seisu üle valvasid revidendid. Pärast Eesti okupeerimist 1940. aastal pidi fond oma tegevuse lõpetama. Selle vara ning hooned natsionaliseeriti.

Taavet ja Sophia Bergmanni haud Raadi kalmistul

Kes oli Taavet Bergmann?

Bergmanni päritolu kohta annavad mõningast taavet arhiiviallikad, põhjalikuma ülevaate tema elukäigust andis Heinrich Koppel Taavet Bergmanni matustel 30.12.1907.

Ta sündis 1. juunil 1826. aastal Elistvere mõisa talupoja Johan ja Kadri Bergmanni (ka Berkmann) peres teise pojana. Peale Taaveti oli peres veel kaheksa last.

Rahvusarhiiv, EAA.2105.1.1052

1841. aastal suri tema isa Johan, Kulli talu peremees ja Maarja-Magdaleena koguduse võõrmünder, 43 aasta vanuselt pikalt kestnud sisemisse haigusesse. Taavetil tuli 1847. aastal minna Vene kroonusse. Pärast 10-aastast teenistust lasti ta koju tervist parandama, seejärel tuli tagasi pöörduda ning osaleda ka otseses sõjategevuses. Pärast kroonuaega oli Bergmann Peterburis ühe rikka vene aristokraadi teenistuses. Umbes viieteistkümne aasta pärast tuli ta Tartusse, kuhu endale kodu rajas. 1861. aastal abiellus Sofie Merziniga. 1874. aastal ostsid Bergmannid Tähtvere tänavale kahe elumajaga kinnistu 183a. 1901. aastal hinnati selle koguväärtus 8000 rublale, Taavet Bergmanni aastast sissetulekut 780 rublale. Lapsi Bergmannidel ei olnud, nad lapsendasid Taaveti õe Els Annami poja Johannese.

Kuidas Bergmann abiraha asutamise mõttele tuli?

Kristjan Teedema

Selle kohta saame aimu 1900. aasta 10. veebruari Postimehes ilmunud kirjutükist „Abiraha Eesti kirjanduse hääks”. Selles kirjeldab Postimehe toimetaja oma külaskäiku „ühe elatanud eesti mehe poole”, kelle nime ta teadis, aga keda ta isiklikult ei tundnud. Jutuajamise käigus ütles külastatav: „Vaadake, ma olen nii mõnigi kord mõtelnud, et see ometi hää oleks, kui meie väiksele rahvale seeläbi rohkem hädad kirjavara katsutaks muretseda, et inimesed kirjanduse edendamiseks midagi ohverdaksivad /.../. Mina olen liht mees, ei ole mul ka kes teab kui suurt varandust. Aga ma olen mõtelnud, et mina oma jõudu mööda ühe väikese hakatuse teeksin /.../ vahest tuleb aja jooksul teisi veel juurde, nii et see asi kord suuremaks võiks minna. Ma olen nii mõtelnud, et mina 500 rbl. annaksin. /.../” Elatanud mees oli muidugi Taavet Bergmann, kelle sõnul oli talle eluteel selgeks saanud hariduse suur tähtsus. Ta oli veendunud, et inimesed ei peaks oma kogutud kopikaid mitte ainult üksikutele inimestele pärimiseks jätma, vaid võiksid sellest kas või väikese osa üldeldiseks hüvanguks määrata. Oma veendumusi järgides annetas ta enne oma surma fondile veel 1000 rubla.

Taavet Bergmann suri 27. detsembril 1907. aastal. 30. detsembril oli teda kodumajast viimsele teekonnale saatmas palju inimesi. Matusetalitust toimetas Peetri koguduse pastor Wilhelm Gottfried Eisenschmidt. Bergmanni fondi esindasid Heinrich Koppel ja Kaarel Parts. 1939. aastal valmis arhitekt Paul Mielbergil Taavet Bergmanni ausamba kavand, kuid ausammast püstitada ei jõutud.

Miks need tänavad nii imelikud on?

Tekst ja fotod HENDRIK KUUSK, Supilinna elanik ja Tartu linnavalitsuse kommunikatsioonispetsialist

Sel aastal saavad uue ilme Tähtvere ja Kroonuaia tänav. Oa tänav on olnud juba aastaid heaks näiteks kaasaegsest linnaplaneeringust. Aga miks selliseid tänavaid projekteeritakse ja mis sai vanast heast laiaist autoteest?

Oa tänav lookleb imelikult, Kroonuaia tänaval saavad kaks kõnniteed kokku olema sama laiad kui sõidutee ja Tähtvere tänavat hakatakse nimetama jalgrattatänavaks. See tähendab tänavat, kus kuningaks on rattur ja autod peavad liikuma ratturite taga. See kõik kõlab võõralt ja veidralt, kuid nende lahenduste taga on üks lihtne põhimõte: tänavad on inimeste, mitte autode jaoks.

See mõtteviis muutub loogiliseks, kui mõistame, et ka autoga sõidab inimene. Ühistranspordis on inimesed, rattasadulas ja lapsevankris istuvad inimesed. Kõigil neil peab olema tänaval hea ja turvaline.

Inimene autoroolis

Väga suur osa inimesi istub tänaval autos. Kui veel 15 aastat tagasi kõlas Tartus ummikuteest rääkimine kohatuna, siis nüüd hakkab see saama reaalsuseks. Tartus registreeritud sõiduautode hulk on vahemikus 2007–2018 tõusnud 41% ja tõus jätkub. Igal aastal läheb autos istuval inimesel tänaval kitsamaks ja peame mõtlema, kuidas teda ummikust päästa.

Esimene võimalus on „üks rada veel” lähenemine, kus autode arvu jätkuvat kasvu oodates ehitatakse juurde tänavaid ja lisatakse sõiduradasid. Seda on üle poole sajandi usinalt tehtud, kuid tulemus on kõikjal sama. Rohkem sõiduradu ei vähenda liiklust, vaid suurendab seda. Kui keskkond suunab autot kasutama, siis seda ka tehakse ja probleem taastoodab end. Lisaks on veel üks üsna ilmselge probleem: linnades ei ole enam uute sõiduradade ehitamiseks lihtsalt ruumi.

Teine võimalus on pakkuda sellele inimesele teatud käikude tegemiseks

Oa tänav autotee on liikluse rahustamiseks looklev ja jalakäijatele on piisavalt ruumi

Oa ja Kartuli ristis on jalakäijatele ka piisavalt võimalusi istumiseks ja puhkamiseks

alternatiivi. Ühistranspordiga, rattaga või jala liikumine tuleb teha lihtsaks, mugavaks, ohutuks ja kiireks. Nii nagu seda on autoga liikumine. Ratta- ja kõnniteed ei hakka kusagil autoteid asendama, vaid pakuvad kõrvale lisavõimaluse. Inimesekeskne lähenemine ei tähenda, et autodest peaks loobuma ja külmkapi edaspidi jalgratta pakikal koju tassima. Inimeste võimed on erinevad, aga paljudele ei valmistaks probleemi vahel kodukonsumis seljakotiga ära käia või isegi rattaga tööle sõita. Seesama hommi-kul kontoris vrantav naabrimees ongi muide lahendus ummikust pääsemisele, sest autos istuva inimese jaoks on nüüd järjekord ühe auto võrra lühem.

Ruumi jagamine

Naabrimees läheb rattaga tööle siis, kui on olemas head ja kiired rattateed, ning tema laps läheb jala Keslinna kooli siis, kui selleks on loodud turvaline koolitee. Kroonuaia tänava kesklinna poolel on kõnnitee praegu aga nii kitsas, et kui kaks koolipoissi tänaval suurte seljakottidega kokku juhtuvad, siis üks peab helkurvesti selga panema ja sõiduteele astuma. Pea kogu Supilinnas on kõnniteedega nii halvasti, et oleme tõenäoliselt parim linnaosa jalutamiseks, aga meil puuduvad kõnniteed, kus jalutada. Peame endale tunnistama, et tegelikult on meil tänavate asemel sageli lihtsalt sõiduteed.

Inimese tänavale tagasi toomiseks tuleb olemasolev tänavaruüm ümber jagada. Heal tänaval on kõnnitee, kus saab liikuda nii jala kui ka lapsevankri või ratastooliga. Heal tänaval ei pea tundma hirmu liikluse ees ja sõbraga rääkimiseks ei pea müra tõttu häält tõstma. Eriti heal tänaval on puid ja haljastust, mis

Inimesekeskne lähenemine ei tähenda, et autodest peaks loobuma ja külmkapi edaspidi jalgratta pakikal koju tassima.

kaitsevad kuuma eest ja tekitavad kodutunde. Tänaval peab olema ohutu ja mugav rattaga sõita, sujuv autoliiklus ja sageli peab ära mahtuma ka ühistransport. Seda kõike on palju, aga see on tehtav, kui alustame ühest lihtsast asjast: kiirusest.

Tänav kõigile

Kroonuaia tänav on heaks näiteks sõidutee loovutatud kinnisvarast. Suures ulatuses on tänav ühesuunaline, kuid sõidutee laius vastab pigem kaherealise tänava omale. 30 km/h kiirusel liikumiseks ei ole nii laia tänavat vaja. Oa tänav ehitati piirkiirusele vastavalt kitsamaks ja lisati liiklust rahustavad šikaanid. Uus tänav sai korralikud kõnniteed, pingid ja isegi jalakäijaid autodest eraldava haljastusriba. Jalakäijad võitsid ja autod ei kaotanud midagi peale võimaluse Oa tänaval kiirust ületada. Ja see pole minu meelest autojuhtide kiusamine.

Sama loogika toimib ka Kroonuaia. Auto- ja bussiliiklus säilib täpselt samas mahus kui seni, kuid sõidutee laius viiakse paremasse vastavusse ettenähtud piirkiirusega. Võidetud ruum

antakse jalakäijatele ja ilmselt hakkavad laia kõnniteed kasutama ka ratturid, sest rattaradade jaoks tõesti ruumi ei jätkunud ja sellest on mul siiralt kahju.

Küll aga mahuvad jalgrattad uuele Tähtvere tänavale ja seal hakkavad nad autodega sama sõiduteed jagama. See on võimalik, kuna Tähtvere tänav saab vaikselt kodutänavaks piirkiirusega 20 km/h. Sõiduteel liiguvad autod ratas- tega umbes samal kiirusel. Nii on võimalik tagada ratturite ohutus ja anda neile autode ees eesõigus. Siit tuleb ka jalgrattatänav nimi, kuigi reaalsuses on muutused väikesed: autoliiklus muudetakse ühesuunaliseks ja kõnniteed lähenevad laiemaks, parkimine liigutatakse suures osas hoovidesse ja tänav jääb inimestele.

Aegluse võlu

Muidugi on väikesel kiirusel veel üks äärmiselt oluline roll – ohutus. Kuigi Supilinnas on juba ammu kehtestatud 30 km/h ala, siis tasub see laiem konteksti mõistes siiski üle rääkida. Transpordiameti andmetel on kiirusel 50 km/h jalakäija hukkamise tõenäosus 40%. Kiirusel 30 km/h on see aga vaid 5%. Liiklusjärelvalvekeskus kirjutas hiljuti, et pärast Tallinna kesklinnas kiiruse alandamist vaid 10 km/h võrra vähenes liikluses vigastada saanud jalakäijate hulk kesklinnas 36%. Väike vahe sõidukiiruses ei jäta kedagi koosolekule hiljaks, kuid võib tagada koju jõudmise.

Üks tugev müüt on siiski, et 30 km/h sõites jääb liiklus seisma ja tekivad ummikud. Reaalsus on aga üllatavalt vastupidine. Eestis on suurim läbilaskvus mõõdetud just kiirusel 30 km/h ja sama kinnitavad ka rahvusvahelised uurin- gud. Helsingis alandati lubatud kiirust juba enam kui 20 aastat tagasi ja samast ajast on meil olemas soomlaste andmed, mis ütlevad, et madalam piirkiirus (30–40 km/h) tähendab kiiremat kohale- jõudmist. Põhjus on lihtne: aeglasemalt liikuvad autod on üksteisele lähemal ja nii mahub neid tänavale korraga ka rohkem. Kiirus on väiksem, kuid läbilaskvus on suurem.

Usun, et Supilinnas on kõik kolmeküm- nega sõitmiseks juba nii harjunud, et võime oma väikest liikluse mudelit hakata levitama ka linnaosa piiridest välja. See on lihtsaim ja tõhusaim viis lahendada trobikond probleeme korraga. Linna- ruumi parandavad lahendused ongi vahel väga lihtsad ja Supilinna uued tänavad saavad olema selle head näited. Füüsilised muutused puudutavad vahel vaid kõnniteed sõiduteest eristava ääre- kivi asukohta, kuid sellega kaasnev muu- tus mõtteviisi ja liikluskultuuris saab olema palju suurema tähendusega.

Lamapuit ja oksahunnikud pakuvad laste-
aialastele palju
põnevast tegevust

Pealtkuuldud vestlus
sügisel platsil toimunud
laste lõkkeõhtult.
„Emme, emme!” hüüavad
lapsed kõrgelt puu otsast.
„Hullud olete, tulge
madalamale!”
„Ei ole me miski hullud,
see on tervislik!”

Kiur Emajõe ääres

Kiigeplatsil saab juba kiikuda ja
lauatennist mängida, aga platsil oleks
küllalt ruumi ka metsikule mängule

Metsik mäng Supilinnas

Tekst ja fotod TUUL SEPP, supilinnlane, Tartu Ülikooli loomaökoloogia professor

Laste vaba mängu looduses saab toetada mitmel viisil. Selleks saab lastele anda vaba aega. Seda saab julgustada koolides ja lasteaedades, viies lapsed retkele looduslikule alale ja lastes nad seal „lahti”. Vaba mängu saab toetada ka ruumiga. Supilinnal on eeldusi olla teerajaja linnaruumis loodusliku mänguruumi loomisel.

Viieaastane Kiur ronib üles jär-
sust nõlvast, mis meie Tähtvere
tänavä maja tagant viib otseteena
Supilinnast Tähtverre. Vahepeal on ta
käpuli. Vahepeal libiseb ta allapoole ja
peab kinni haarama nõlval metsikult
kasvavate puude okstest. Tema püksid
ja käed on mullased. Aga ta jõuab veidi
hingeldades üles.

„Ema!” hõikab ta sealt alla minu poole.
„Tule vaata! Siin üleval kasvavad ka
lumikellukesed!”

Linnalastel on aega ja kohta looduses

mängimiseks üha vähem. Üha suurenev
autode hulk tänavatel ei soosi laste või-
malusi iseseisvalt linnaruumi avastada.
Päevad, mis on täidetud struktureeritud
kooli-trenni-huviringi-kodutöödega, ei
mahutagi väga palju vaba mänguaega.
Ja siis on veel muidugi ka ekraanid.

Sügisel külastas Tartut USA riski-
mänguekspert Rusty Keeler, kelle mis-
siooniks on riskimist võimaldav loodus-
likum mänguruum laste ellu tagasi tuua.
Ameerikas on see veel keerulisem kui
meil, sest nad on looduslikust mängust

veel rohkem kaugenenud kui meie siin Eestis. Aga lastele on metsikut mängu vaja. See aitab neil õppida riske märkama ja ületama, kasvatab nende enesekindlust, parandab nende vaimset ja füüsilist tervist.

Kuidas luua võimalused metsikuks mänguks?

Rusty Keeleri kohaselt on looduslikuks, metsikuks mänguks vaja kolme elementi. Esiteks, ruum. Koht, mis võimaldab riskimist, aga kus lapsel pole ohtlik. Riskid ja ohud. Kas teete neil kahel ajal vahet? Riskid on näiteks puutüved, mille ronida, lauge kaldaga veekogu, kus varbaid märjaks teha, kivid, mille peal hüpata. Kriimustused ja sinikad on okei. Need on õppimisprotsessi osa. Ohud peavad olema aga minimeeritud. Mänguruumi ei sobi näiteks läheduses kiiresti sõitvad autod, klaasikillud, süstlad.

Teiseks elemendiks metsikus mänguruumis on asjad. Lahtised osad. Need käivitavad fantaasia ja loovuse. Lahtised osad on näiteks puuoksad, kivikesed, käbid, lauajupid. Mänguvahendid, mida leidub rohkelt metsatukas, aga väga vähe meie linna mänguväljakutel.

Kolmandaks oluliseks elemendiks riskimängu võimaldamisel on täiskasvanupoolne jah-sõna. Kas ma tohin siit nõlvast üles ronida, kuigi ma saan mustaks? Kas ma tohin minna Supilinna tiigi kaldale? Kas ma tohin liumäest käbisid alla veeretada? Kas ma tohin ronida puu otsa? Nii kerge on öelda ei, kuid sellega võtame ära lapse võimaluse ise enda piirid üles leida ja riskimisest õppida.

Looduslikke mängualasid on Tartusse vaikselt tekkimas. Eelmisel suvel said Supilinna lapsed suvi läbi Marja mänguväljakul mängida onnide, kivide ja käbidega. Onnimaailma lõbus lõppakord oli Supilinna laste lõkkeõhtu sügisel. Toredat metsiku mängu võimalust pakub Kalevipoja pargis asuv linnasalu oma lamatüvede ja oksahunnikutega. Kiuru lasteaiarühm harjus seal käima talve jooksul pea igal nädalal, sest oksavaaludes mängimine osutus lastele atraktiivsemaks kui metallist-plastikust mänguväljakud. Ja kohe meie naabrusesse, botaanikaaeda, on Tartu Ülikool kavandamas metsiku mängu näidisala vana kulunud mängunurga asemele.

Supilinnas on ruumi metsikule mängule aedades, Emajõe ääres, laululaval, spordipargis ja Tähtvere nõlval. Riskimängu ruumi saaks tekitada aga ka juurde – näiteks lisaks Marja mänguväljakule ka kiigepiirile, tuues sinna puutüvesid, kände ja kive. Otsime üles looduslikuks mänguks sobiva ruumi ja seda võimaldavad asjad ning ütleme üheskoos metsikule mängule Supilinnas jah!

täna oli musta kassi vahikord
tabasin ta nuhutamas tühja amplimulda
kannatlikkust parasjagu sinna koondas
õrnalt käpaga ninatööle juurde kaevas
aga *ei õhkagi* – loobus
ei idane seal tuhkagi
sirutas end nagu kord ja kooohus
nagu näitaks eeskuju
kuidas kevad juba tegema peaks juurerohus
igaks puhuks sillutist nuuskis iga kolme käpa tagant
justkui kontrollides
kas tõesti siis keegi öitsev siit treppaist
üldse üles ei läinud.
sörkis mägedele
kõõritas võreaukudes seal, kus eile pitsugi
– varavõrsekohad neile teada –
sorkis veidi tujutumalt teises lillekastiski
lõppeks suuna võttis tagumise tara peale
nõlvaserval promeneerides pisukeseks peatus
möödetud hoolega maad kõditas küünega
naturkenegi, abiks ikka...
oli rahul rohekäpp
antud sai ta panus

ööakna all
jalutsis tantsivate poognate käes
mängida vaikivat pianiinot
nagu sind

su rahuliku pulsi nokturni moodi valsi
vajutaksin sumepimedasse suveõhku
piano pianissimo

andante
vajutaksin trükiklaveril me loo
noodiribidele

giocosamente
lõppmängu jätkaksin veel õhku
surudes sõrmedes alla
põletavat *allegrot crescentdot*
embaksin tormlevaid kardinaid
mis meie saatel keerlevad
kannaksin igat pausi kätel
hoiaksin hinge

aria aressimo
et ei ärkaks sa eal
mu unelmaist
parem tule, musitseerime lõpu,
kus viiulivõti peaks avama akna
ahmides õhku

sulaga nirisevad jääpurikad
sihvak-siredaks,
siresäärseiks, silesäärseiks
nende laulusorin soravaks
koos sellega saab ka jää-

nud lindude hää selgemaks
justkui kõhiks nad kurgu puhtaks talvelumest, et valla päästa loomuomast ihku –
kuulutada valjuhäälsel, paljuhäälsel sirinal päikese paitavat pihku

LUULENURK

KADRI TOOMSALU

Freepik

astun tuppa
Kuu on põrandal maas
on juba hilja

kord ära käia olin unistand ta peal
veel pole hilja
kaks sammu vaid
üks sinna teine alla tagasi

kus on su käed kui meri
mis pillutavad mind kui lainevahtu
mees kui meri mu mere-meess
su käed on hoovus ma vesi
hingan andumisi välja kui kohin
ja sina kui tõusev tuul
täna uppuda luba, ju tohin?

soovin, et saaksid mul kaela
kui sahmak sumedat vihma
töötan pragunend huulil –
ei kuivada ma tihkaks

Pallase kunstikooli ühiselamu Lepiku tänavas

Tekst PEEP MARDISTE

Lepiku 9 hoone valmis 1911. aastal juugendelementidega historitsistliku üürimajana ning oli mõeldud eeskätt tudengitele ja teistele õppuritele. 1944. aastal võetigi osa sellest kasutusele Pallase baasil loodud Tartu Riikliku Kunstiinstituudi tudengite ühiselamuna.

Johannes Võerahansu maal „Sula” (1956) kujutab vaadet Lepiku ühiselamu aknast Herne tänava suunas. Maal kuulub Tartu Kunstimuuseumile (TKM TR 4710 M 815)

Veidi rohkem kui 20 aasta eest hakkasime Lepiku tänavamuuseumi lennuka unistuse raames aktivistidega tänava ajalugu koguma, sobrades arhiivides ja intervjuuerides vanemaid tänavaelanikke. Osa kogutust on ka Tirinas kajastamist leidnud, aga pallaslaste ühika lood mitte. Praegu on sobiv hetk, sest Lepiku tänaval elanud kunstnikest on avalikkuses jälle rohkem juttu olnud.

Eelmisel aastal anti Ülo Soosterist (1924–1970) tema sajanda sünniaastapäeva puhul välja mahukas raamat ja tema näitus on Tallinnas Mikkeli muuseumis lahti 4. maini 2025 – veel jõuab külastada! Möödunud sügisel võis TÜ raamatukogus näha teise Lepiku ühika kunstitudengi, Lembit Saartsi (1924–2016) 100. sünniaastapäeva näitust „Mängumees võtab akorde”. Legendaarne kunstioppejõud Heldur Viires (1927–2021) oli teistest ühikakaaslastest pisut noorem ja tema 100. sünniaastapäeva üritused on alles ees.

Kunstitudengitest elasid Lepiku 9 ühikas peale Ülo Soosteri, Lembit Saartsi ja Heldur Viirese veel näiteks Valdur Ohakas, Lagle Israel, Vilma Tugi, Mari Rääk, August Teearu ja Johannes Võerahansu. 1949. a arreteeriti Stalinist ja Hitlerist tehtud karikatuuride pärast viis Lepiku ühika tudengit ja saadeti Siberi vangilaagritesse. 1951. a kolisid tudengid koos kunstiinstituudiga Tallinna. Lepiku tänava majja jäi elama kunstitudeng Vilma Tugi.

Vilma Tugi meenutusi (2004)

Vargusi ei olnud. Loengusse minnes jätsime ukse ette, et tuul lahti ei lööks. Midagi hinnalist meil korteris polnudki – täikalt toodud riideid kanti neil aastatel. Mürtsu sai ikka tehtud, aga joomist, kaklemist ei olnud, mõni üksik suitsetas.

1949. a novembris mürdsid julgeoleku agendid jõuga keskööl tuppa, kui majarahvas oli parajasti saunas tulnud. Majarahva hiline kojutulek äratas kahtlust, saunas käimise väite kinnituseks nõuti näha švammi. Projektorid lasti näkku, läbiotsijad ise varjasid oma nägusid ja valgusvihku sattudes keerasid selja. Läbiotsijad täitsid mingeid dokumente, raamatuid põhjalikult ei uuritud, küll aga vaadati laual vedelevaid joonistuste visandeid.

1950ndatel viidi instituut üle Tallinnasse. Pärast instituudi rahvast tulid majja asotsiaalid, pätid, kes tööd ei teinud. Mis näppu jäi, see läks. Majahoidjaks oli meil kogu nõukogude aja kuulus Friida. Majahoidja pesi koridore, treppe ja kraapis noaga munakivide vahelt rohtu, kuni 1960ndatel pandi tänavale asfalt.

Heldur Viirese meenutusi (2004)

Asusin elama Lepiku 9-sse (internaati) 1945. a sügisel, kui olin teinud eksamid ja kooli sisse saanud. Ühes suures toas olid voodid seinte ääres ja kaks voodit keset tuba. Viimased olid veel vabad. Istusin voodile ja vilistasin. Korruga hüppas n-ö sahvrist (väike ilma akendeta tuba) välja noormees ja naeratas! Tema oli oma voodi sahvrisse paigutanud ja kutsus mind ka sinna. Ruum oli umbes kuus ruutu suur ja sinna mahtusid meie voodid täpselt kõrvuti ära. Sealt alustasime „kooselu” Ülo Soosteriga.

Mingil hetkel avastati, et elame sahvris ning meid tõsteti sealt välja. Seejärel kolisime punasesse tuppa, kus elasid veel August Teearu ja Šmerl Jassman. Puna-sest toast rändasime edasi kõrvalolevasse rohelisse tuppa. Need olid aastad 1945–1946. Minu jaoks oli Lepiku viimane maja nagu Pariisi mesipuu (*La Ruch* – mesipuu, Pariisis algselt veinipaviljoniks tehtud ehitist, milles hiljem elasid kärjekujulistes ruumides kunstnikud). 1947. a elas in juba koos naisega teises ühikas, kus polnud üldse rahul. 1947. a sügisel õnnestus saada tuba Lepiku 9 kolmandal korrusel! Elasime seal 1947–1949. Minu kõrvaltoas elas Hille Viidas, elukutseline Pallase modell. Tema hoidis alles kõik minu joonistused ja maalid, peitis need suurde kirstu ja Vorkutast tagasi tulles andis need mulle üle. Nii et midagi polnud kuue kaevanduses veedetud aasta jooksul kaduma läinud.

Ükskord poistega vaatasime koolis aknast välja ja rääkisime, et kui nüüd keegi ütleks, et võite Pariisi minna ainult sel tingimusel, et hakkate kohe astuma, siis läheks vist küll! Seda jutuaajamist aga pani keegi tähele ja keeras selle „välismaale põgenemise plaaniks”. Linna peal levisid ka poliitilised karikatuurid, milles kohe meie punkti (Sooster, Saarts, Viires, Ohakas, Roode) süüdistati. 1949. a sügisel sain stipendiumi ja veetsin ühe semestri Leningradis õppides. Seal olles kuulsin, et kõik teised on juba kinni võetud ja uurimise all. Mulle Leningradi järele ei tulnud, sest teati, et mul tuleb koolis vaheaeg ja siis sõidan koju.

1950. a alguses tulin Tartu, jalutasin Lepikusse, olin parasjagu Jakobi mäe ristmikul, kui kohtasin oma suureks üllatuseks vana koolivenda Pangseppa(?), kes oli Punaarmee teenistuses. Rääkisime juttu, ta avaldas soovi veel lobiseda, aga esialgu tegime erinevas suunas minekut... ja siis ta juba helistas meestele, et tulgu Viiresele järgi, ta on Lepikus. Mina läksin oma tuppa, mille olin Rebbasele 100 rubri eest välja üürinud. Raha ei olnud, laual ainult kaardike „naudi päikesetõusu”. Sain aru, et asi on jama. Enne, kui jõudsin lahkuda, tuli Pangsepp ja „hoidis” mind kinni, st

Väljavõte Indrek Hirve intervjuust Heldur Viiresega

1946. aasta kevadel saime kahekohalise rohelise tapeediga tuppa akendega õllefabriku poole. Sellest toast kujunes kooskäimise koht. Võerahansu istus siis meiega tihti hommikuni, rüüpas kah puskarit ja rääkis Pariisist. Ta oli ju veel alles 1939. aastal sääl elanud, mälestused olid niisiis üsna värsked. Rääkis andumuse ja armastusega, meie – Roode, Saarts, Ohakas, Sooster ja mina – ümberringi. Varahommikul äkki märkas, et me olime, üks ühele, teine teisele poole ära vajunud ja magama jäänud, vihastas hirmsasti: „Kurat! Laipadele mina Pariisist ei räägi!”, ja läks. Hirmus kolin ja klirin oli taga (rohelisel toal oli suur ilus punaste klaasidega juugenduks).

Indrek Hirv. Kunstniku kujunemise lugu. Postimees, 8. september 2007

Rahvusarhiiv, EFA.251.0.31490

ajasime juttu, kuni jõudsid kutsutud mehed. Sealt viidi mind Pälsoni julgeoleku maja keldrisse eeluurimisele. Sealt edasi Tartu vanglasse, kus veetsime Soosteriga ühes kambri väga ilusa poolaasta, vaatega Toomele. Sellele järgnes kuus ja pool aastat söekaevanduses Vorkutas. Seal olin üks, teised viidi mujale.

Heldur Viires raamib oma töid näitusele esitamiseks. Foto on tehtud 1959. aastal, mõni aasta pärast vangilaagrist naasmist. Samal aastal lõpetas ta ENSV Riikliku Kunsti-instituudi maali erialal

XXIII SUPILINNA PÄEVAD

22.–27.
aprillil 2025

Teisipäeval, 22. aprillil

9.00 Õunapuu ümberistutamine.

Kell 9 alustame augu tegemisega kiigeplatsile. Kl 10 paiku Tuglase tänava tõusul puu välja tõstmine. Seejärel sõit kiigeplatsile ja puu istutamine.

Kolmapäeval, 23. aprillil

15–19.30 Supilinna päevak kiigeplatsil (orienteerumine)

18.00 Kirjanduslik ekskursioon „Rampsu salaseltsi Supilinn” Mika Keräneniga. Koguneme Herne poe ees.

Neljapäeval, 24. aprillil

18.00 Koguneme Mullis (Emajõe 1a). Paneelarutelu „Elurikkust toetav Supilinna aiandus”; Joosep Veerme räägib kogukonnaenergeetika võimalustest; Elin Soomets-Alver räägib konnade käekäigust Supilinnas.

Reedel, 25. aprillil

18.00 Peep Mardiste ekskursioon „Kirju Supilinn”. Anname üle Supilinna parima maja märgi. Koguneme Herne poe ees.

KOERTELE

Koerte kogukonnale on 24.–26. aprillil kiigeplatsi kaugemas nurgas avatud koerte tajuad. Seal saab mh nuuskida ja maitsta erinevaid maitsetaimi ning tutvuda lambavilla ja hobuselõhnalise tekiga. Tajuuaia kujundas Maiken Vardja.

LODJASÕIDUD

26. aprillil kell 10.00–11.00 ja 11.30–12.30 Supilinna päevade lodjaretk Suure Sumega. Piletid (sularahas!) 8/5/3 eur (täiskasvanu/õpilane/laps 2–6 a). Algus Supilinna kailt.

27. aprillil kell 12.00–13.30 ja 14.00–15.30 Supika supilodi: lodjasõit koos supiga. Pilet 20/15/10 eur ettebroneerimisel kodulehelt (lodi.ee) või Fien-tast. Vabade kohtade olemasolul kohapealt sularahas. Algus Supilinna kailt.

Laupäeval, 26. aprillil

KIIGEPLATSIL

10–18 Täika. Tule ostma, müüma ja vahetama! Siit leiad ka Supilinna Seltsi info-telgi (võimalus osta Supilinna lippe).

10–18 Linnalambad tulevad taas! Karjatamise demo igal täistunnil.

10–18 Linnavalitsuse kultuuriväärtuste teenistus annab nõu muinsuskaitse või miljööväärtuste teemadel.

10–18 Säästva Renoveerimise Infokeskus jagab juhiseid akende restaureerimise kohta.

10–12 Tartu ROHeringi projekti liikmed Tartu Ülikoolist jagavad teadmisi elurikkast hea elukeskkonnaga linnast.

10–16 Spordimuuseumi telgis võtmehoidjate meisterdamine

10–18 Lastele täispuhutavad batuudid

14–16 TYPA (paberist) supikausi trükkimise töötuba

10–13 Tutvuda saab Päästeameti tehnikaga.

10–18 Tutvuda saab NAFO kiirabi tehnikaga.

Tutvuda saab Kaitseliidu tehnikaga.

19–... Lõke kiigeplatsil. Võid lõkkesse tuua puhast puitu.

Ärilisel eesmärgil toitlustamist ei toimu. Tasulist toitlustust pakuvad heategevuslikus korras Foodsharing Tartu, Galina Strelowska ja Tartu ukrainlaste kogukond, muusika-kohvik Lapsepõlv ja Kesklinna Kool.

10–18 MARJA MÄNGUTÄNAVAL

Jalgratta trikirada, jalgpall, multisport, male- ja kabelauad, PlutoF GO töötuba ja võistlus, aedade elurikkuse suurendamise töötuba, looduslike taimeliikide seemnete ja istikute vahetus, joonistusvõistlus, mininiidu valmistamine, okstest meisterdamine, onnimaailm, vibude ja pesakastide valmistamine, kividest mardikate ja käbidest siilide meisterdamine, kändude ja lamapuidu töötuba, siilitänavate töötuba, oravalinna töötuba, kassikellukeste töötuba, Suukooli töötuba (kl 10–14), lisaks kogukonna välja pakutud tegevused.

TÄHTVERE 61 AIAS

11–18 MTÜ Kuusk, Sinep ja Maal hoovi-müük ja kodukohvik

Pühapäeval 27. aprillil

AVATUD HOOVID

Supilinnalased avavad oma ukсед, väravad ja südamed. Avatud hoovikohvikud ja -poed. Avatud hoove võib lisanduda. Uusim info supilinn.ee/supilinna-paevad.

10–... Tähtvere 1. Valge Maja Hoovikohvik

Tähtvere 4. Plaan B kohvik

10–16 Tähtvere 5. Ady's Pop-Up Bookshop (inglisekeelsed kasutatud raamatud)

Tähtvere 13. Kohvik, vanakraam ning võib-olla ka fotonäitus

11–15 Tähtvere 16. GameGround põgenemisto kohvik

11–... Tähtvere 25. Hoovikohvik Riku Burksid

10–16 Tähtvere 35 ja 37. Tähtvere ÕunaÕu

11–18 Tähtvere 61. MTÜ Kuusk, Sinep ja Maal ning MTÜ Cats Help kodukohvik

11–13 Tähtvere ja Marja nurgal. Marja jäätisepang (kogu müügitulu Ukraina heaks)

12–16 Marja 22. Annakese kohvik

10–18 Meloni 7. Panino&Spritz

11–14 Lepiku 1a. Retrovahvliid

11–16 Lepiku 3. Kolme kassi kohvik

12–17 Lepiku 14. Kasutatud riiete täika ja vegan brunch koos hoiukass Poisiga

12–... Herne 5. Käck kodukohvik

12–15 Herne 38 keldris. Nerfi lahingud

12–15 Herne 38. Supipuhvet

10–18 Herne 53b. Kohvik „Hernes, hernes, uba!”

10–16 Oa 22. Kodukohvik Suvi Kõpsetab

10.30–17 Oa 37, 39 ja 41. Priidu Burksid Supilinnas 2025!

Emajõe 1a. Mull

11–17 Emajõe 1b. Jäätisekohvik

Kroonuaia 66a. Muinasjutu võlulõng (sissepääs Kroonuaia bussipeatuse juurest Oa tn alguses)

Jakobi 17 (vana Toome poe ruumides). Kohvik-pood Aega On

– kellaeg täpsustamisel

Kolmapäeval, 30. aprillil

17.00 Traditsiooniline jalkalahing Supilinn versus Lodjaselts, jalgpalluritele saun. Tartu linna sõudebaasi juures jalkaväljakul (Lubja tn otsas, teisel pool jõge). Pärast seda jätkub volbriõhtu Lodjakojas.

KÕIK ÜRITUSED ON TASUTA (v.a lodjasõidud)

Kavas võib ette tulla muudatusi!

Lisainfo: www.supilinn.ee

Supilinna Seltsi juht Indrek Kuusk (5264 949)

Tuhat tänu toetajatele ja koostööpartneritele: Tartu linn, KIK, AS Tartu Veevärk, Emajõe Lodjaselts, Trüki- ja paberikunstikeskus TYPA, Eesti Spordimuuseum, Säästva Renoveerimise Infokeskus, Ceelia OÜ, A. Le Coq, Tartu Kesklinna Kool, Heategevuslik muusikakohvik Lapsepõlv, Foodsharing Tartu, Kaitseliit, Päästeamet, NAFO kiirabi, Maiken Vardja, Helen Vellau, Terell Pihlak, Peep Mardiste, Mika Keränen, Kolahoov, FC Helios, Tartu Kalev, Galina Strelowska ja Tartu ukrainlaste kogukond, Tartu Rattaliiklejate Selts, TÜ Spordikool, ROHeringi projekti meeskond, HTG Roheliste ring, Kudrun Vungi, Tirina autorid ja kaastöölised, trükkikoda Garisson, Supilinna päevade korraldajad ja vabatahtlikud, Stopp OÜ, OÜ Kemmerling

Projekti on rahastatud kohaliku omavalitsuse programmist, Tartu linna asumiseltsi toetusest ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnateadlikkuse meetmest. Linnalooduse tutvustamine toimub koostöös Tartu ROHeringi projektiga, mida kaasrahastatakse LIFE programmist.